

MIGRINFO – migrációs adatforrások online információs rendszere

Fejlesztési tanulmány

Juhász Judit – Csatári Ferenc – Makara Péter

Budapest, 2009. december

MIGRINFO – migrációs adatforrások online információs rendszere

Fejlesztési tanulmány

Juhász Judit, Csatári Ferenc, Makara Péter

2009, Budapest

Készült az Európai Integrációs Alap támogatásával.

Kutatásvezető:

Juhász Judit

A kutatásban közreműködtek:

Libertényi Ágnes Eszter

Makara Eszter

Tóth Balázs

A fejlesztési tanulmányban felhasznált háttér tanulmányok:

Gárdos Éva (migrációs statisztika)

Kodaj Katalin (adatnyilvánosság)

Tóth Judit (jog)

Tematikus háttér tanulmányok:

Futó Péter (határrendészeti adatbázisok)

Jósvai Zoltán (munkaügy)

Juhász Ágnes (oktatás, képzés)

Lengyel Balázs (egészségügy)

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
2. Közérdekű adatok	7
2.1. Alapfogalmak	8
2.2. Jogi környezet	9
2.3. Az adatbázisokról és nyilvántartásokról gyűjtendő metaadatok.....	11
3. A nemzetközi vándorlás információs rendszerének elvi és módszertani kérdései	13
3.1. Fogalmak, definíciók	13
3.2. A migráció információs rendszerének adatforrásai.....	15
3.3. Az adminisztratív adatforrások jelentősége a migrációs adattérkép létrehozásában	16
3.4. A MIGRINFO fontosabb adminisztratív adatforrásai.....	18
4. Nemzetközi előzmény: PROMINSTAT	24
5. A MIGRINFO metaadatbázis és információs rendszer	27
5.1. A MIGRINFO információs rendszer kialakításának folyamata.....	27
5.2. A MIGRINFO információs rendszer struktúrája és használata	27
6. Kik és hogyan érintettek a MIGRINFO információs rendszer működtetésében? (Stakeholder elemzés)	35
7. A MIGRINFO információs rendszer SWOT elemzése	38
8. Lehetőségek és korlátok: a fejlesztési tanulmány főbb következtetései és javaslatai	40
8.1. Adathiány és információigény: fehér foltok a migrációról meglévő ismereteinkben	40
8.2. Az adatkezelés jogi szabályozásának ellentmondásai, továbbfejlesztési alternatívái	42
8.3. A közéleti demokrácia jelentősége.....	44
8.4. A MIGRINFO működtetésének lehetséges forgatókönyvei	44
9. Összefoglalás, ajánlások	46
FELHASZNÁLT IRODALOM	48
HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK	50
FÜGGELÉK (háttér tanulmányok)	
I. Migrációval kapcsolatos adatok az Országos egészségbiztosítási Pénztár adatbázisaiban (Lengyel Balázs)	
II. Migráció szempontjából releváns adatbázisok az oktatás és a képzés területén (Juhász Ágnes)	
III. Az illegális migrációval kapcsolatos, a magyar határrendészeti szervek által használt adatbázisok és információs rendszerek (Futó Péter)	
IV. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat adatbázisai és az ezekre épülő statisztikák (Jósvai Zoltán)	

1. Bevezetés

Az információs társadalom robbanásszerű kiépülése, az e-kormányzás feltételeinek kialakulása nyomán az intézmények korábban elképzelhetetlen mennyiségű információt tárolnak és kezelnek. Az új technológiák lehetővé teszik, a korszerű igazgatási igények pedig megkövetelik ezek minél hatékonyabb gyűjtését, feldolgozását és terjesztését, a különböző **szervezetek nyilvántartásainak, statisztikai adatfelvételeinek és kutatásainak rendszerbe foglalását, összehangolását, integráns működtetését.**

Az utóbbi években gyors ütemben nőtt azon adatgyűjtések száma, melyek a **migrációról**, a bevándorlókról (is) tartalmaznak információt. Az adatokat gyűjtő szervezetek és az adatforrások viszonylag nagy száma ellenére (pl.: népesség-nyilvántartás, népszámlálás, idegenrendészeti-, menekültügyi és munkaügyi nyilvántartások, a TB, az APEH és különféle egyházi és társadalmi szervezetek adatbázisai) a rendelkezésre álló **adatok nem elégítik ki** a nemzetközi vándorlással kapcsolatos **kutatói és döntéshozói információ-igényeket.**

A Magyarországra irányuló migráció nyomán követésével összefüggő szakpolitikai feladatok elvégzését a (megfelelően kialakított) adatnyilvántartási rendszer hiánya jelentősen nehezíti, ezért **egy korszerű adatleltár létrehozása időszerű feladat volt.**

A Európai Integrációs Alap illetve az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium támogatásával megvalósult **MIGRINFO** projekt **célja egy** olyan többszintű, strukturált keresésre lehetőséget biztosító **metaadatbázis létrehozása** volt, mely tartalmazza az olyan adatbázisok és kutatások leírását, melyek a migrációval illetve a migránsok integrációjával kapcsolatban hasznosítható információkat tartalmaznak. Leírásra kerülhet benne **minden olyan adatbázis, melyben a migránsok elkülöníthetők** (adminisztratív adatforrások, nyilvántartások, határstatisztikák, megkérdezéses módszerekkel gyűjtött adatok), és azok is, melyek a többségi társadalom **migránsokkal kapcsolatos attitűdjéről** szolgálnak információval, vagy éppen közvetlenül a **migránsok számára bizonyulhatnak hasznosnak.** A MIGRINFO tehát olyan adatbázis-leltár, ami teljeskörűsége törekedve dolgozza fel a témába vágó információforrásokat. Rögzíti a velük kapcsolatos fontos általános tudnivalókat, így azt, hogy ki az adatgazda, az adatok milyen feltételek mellett hozzáférhetők, és hogyan érhetők el, de számot ad az adatfelvétel módszertani jellemzőiről is. Felsorolásra kerülnek a változók s azok lehetséges értékei is, tehát egészen pontosan megíthető, hogy **hol, mire vonatkozóan találhatóak adatok.**

Az online információs rendszer hatékonyan segítheti

- a nemzetközi migrációval összefüggő szakpolitikák **államigazgatási** tevékenységeit;
- az **EU keretében folyó együttműködés** eredményesebbé tételét a kérdéskörben;
- a **tudományos kutatások** és elemzések megalapozását, a párhuzamosságok elkerülését;
- a migrációval foglalkozó **civil szervezetek** munkáját;
- a migránsok beilleszkedését szolgáló **kommunikáció** információs igényeinek kielégítését.

A MIGRINFO metaadatbázisnak – az érintettek hatékony együttműködésével – más **hosszútávú haszna** is lehet. Elősegítheti a fogalmak, definíciók és adatfelvételi módszerek egységesülését, a párhuzamos adatgyűjtések felszámolását, ezáltal ösztönözheti a **minőségfejlesztést**, növelheti az **adatok gyűjtésének és felhasználásának hatékonyságát**. Mindezekon túl egy átfogóbb, számos témára kiterjedő adattérkép lehetőségét is előre vetíti, és alkalmas az ebbe történő beillesztésre.

Jelen **fejlesztési tanulmány** a MIGRINFO információs rendszer eredményeit, fenntarthatóságának esélyeit kívánja megvizsgálni, illetve ajánlásokat fogalmaz meg a létező adatforrások hatékonyabb felhasználása érdekében. A rendelkezésre álló információk alapján, szakértői véleményekre támaszkodva a következő kérdésekre keresi a választ:

- Mi lehet a metaadatbázis szerepe, haszna a migrációval kapcsolatos statisztikák fejlesztésében?
- A magyar államigazgatás, migrációs politika és jogi háttér tekintetében melyek a legfontosabb adatigények a migrációval kapcsolatban, s mi e tekintetben a tervezett adatbázis jelentősége?
- Melyek a migrációs meta-adatbázis létrehozásának és működtetésének hazai jogi feltételei?
- Melyek a meta-adatbázisok működtetésével kapcsolatos tapasztalatok a közszféra információihoz való hozzáférése szemszögéből?
- Melyek a főbb akadályai az adatok nyilvánosságára vonatkozó jogszabályok betartásának?
- Milyen a migrációs meta-adatbázis integrálhatósága és fenntarthatósága?
- Milyen a magyar államigazgatási szervek együttműködési készsége e téren, van-e reális esély ennek javítására?
- Milyen hozzáférési problémák okozzák a legtöbb gondot?

Tanulmányunkban először áttekintjük a **közérdekű adatokkal kapcsolatos főbb fogalmakat**, a vonatkozó **jogi szabályozást**, az adathozzáférés és felhasználás **gyakorlati problémáit**.

A következő szakaszban a **migráció, a nemzetközi vándorlás** statisztikai vizsgálatának problémáit ismertetjük. Az alapfogalmak áttekintését követően foglalkozunk a **módszertani kérdésekkel, a releváns adatforrások elérésével** kapcsolatos problémákkal, de számba vesszük a vonatkozó **nemzetközi irányelveket** is.

Ezután röviden szót ejtünk az Európai Unió finanszírozta **PROMINSTAT** programról, mely a MIGRINFO közvetlen nemzetközi előzményének tekinthető.

A továbbiakban részletesen **bemutatjuk a MIGRINFO információs rendszert**. Felvázoljuk, hogy az – reményeink szerint – mely pontokon adhat választ a migrációs folyamatok statisztikai vizsgálatának kihívásaira. Kifejtjük azt is, hogy a metaadatbázis és honlap kialakításakor milyen szempontokat vettünk figyelembe hogy a MIGRINFO a már meglévő hazai és nemzetközi adatrendszerek integráns része lehessen, és hogy alkalmazkodjon a potenciális felhasználók igényeihez. Elemezzük az érdekeltségi viszonyokat, a projekt erősségeit, gyengeségeit, a környezet előnyös és kedvezőtlen hatásait.

Végül áttekintjük, hogy a projektnek milyen **kihívásokkal** kell szembenéznie a **hasznosulás** és a **fenntarthatóság** tekintetében, és hogy mik lehetnek a **tovább lépés** irányai.

2. Közérdekű adatok

Az állami **intézmények** – hatóságok, hivatalok vagy éppen kutatóhelyek – **által tárolt és kezelt hatalmas mennyiségű adat kulcsfontosságú** a migrációs folyamatok vizsgálatában és kezelésében. A vonatkozó adatbázisok ugyan többnyire nem elemzési célból készülnek, és az adatgyűjtés célja nem közvetlenül a migráció vizsgálata, ennek ellenére felbecsülhetetlen értékű információforrást jelentenek. Felhasználásuk költséghatékonyága sem elhanyagolható szempont. A közpénzen létrehozott adatforrások **másodlagos felhasználására** (az adatvédelmi rendelkezések betartásával) a **törvény lehetőséget ad** ugyan, a **gyakorlatban ez mégis ritkán valósul meg.**

Az adatbázisokra **általában jellemző**, hogy az adatgazdák egyedi, specifikus igényeik szerint gyűjtik az adatokat, nincs írásos dokumentáció vagy az nem kielégítő, de az sem ritka, hogy a rendszer működtetése egy-egy személyhez kötődik. Kötelező dokumentálási előírások hiányában legtöbbször maguk a finanszírozó, kutató intézmények, az „adatgazdák” sincsenek tisztában azzal, milyen adatvagyon áll rendelkezésükre. A **dokumentáció és a központi nyilvántartás hiánya**, illetve szabályozatlansága nagymértékben megnehezíti a kutatási eredmények, valamint a keletkezett adatok másodlagos – kutatási, döntés-előkészítési, tájékoztatási célú – felhasználását. Az egyeztetés elmulasztásából következően gyakoriak a többé-kevésbé **párhuzamos adatgyűjtések, kutatások**, s ez felesleges kiadásokat, munkát eredményez. Többnyire **nehézséges az adatokhoz való hozzáférés** is, az informatikai háttér hiányosságai, illetve a másodlagos felhasználásra vonatkozó jogszabályok ismeretének hiánya miatt. Egyre gyakoribb ugyan, hogy bizonyos adatok elektronikus formában hozzáférhetők, de többnyire **csak aggregált formában**, összevontan. A nyilvántartások használata kutatási célokra – bár példák akadnak – nem általános. Az sem jellemző, hogy a közpénzből finanszírozott kutatások révén nyert információkat **nyilvánossá tennék.**

Az **adatgazdák** körében nem tudatosult, hogy a kezelt adatok a törvény szelleme és betűje szerint nem kizárólag a kezelő intézmény érdekeit kell, hogy szolgálják (és **nem képezik azok tulajdonát**). A vonatkozó jogszabályok be nem tartásához ugyanakkor **nem kapcsolódnak szankciók.** Pedig **az információszabadság elveinek érvényesülése közös, társadalmi érdek**, még akkor is, ha az adatok nyilvánosságának haszna az adott intézmények szűkebb perspektívájából nem mindig látszik világosan.

2.1. Alapfogalmak

Az alábbiakban három vonatkozó törvény, illetve egy Európai Uniósi irányelv alapján ismertetjük a legfontosabb fogalmakat.

Közérdekű adat:¹ „az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.” (Atv)²

Közérdekből nyilvános adat a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli. (Atv)

A közhitelű nyilvántartások adattartalma – amennyiben személyes adatot nem tartalmaznak – ugyancsak közérdekű adatnak minősül, ezekre azonban mégsem a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Megismerhetőségükre külön törvények vonatkoznak.

Egyedi adatnak³ nevezzük a természetes és a jogi személlyel, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező adatszolgáltatóval kapcsolatba hozható adatot. (St.).

Adatgazda vagy **adatfelelős**: az a szerv, amely az adatot előállította, illetve amelynek a működése során ez az adat keletkezett. Bár a törvény szövegében ez a kifejezés nem található meg, a közadatok vonatkozásában általában adatgazdának nevezzük az (Atv)-ben és (EIt)-ben meghatározott közfeladatot ellátó szerveket.

A **közfeladatot ellátó szerv vagy személy** fogalma nem részletezett; az általános joggyakorlat szerint azonban ide sorolandók az állami és önkormányzati szervek, a közintézmények, továbbá azok a közszolgáltatók, amelyek ugyan magánjogi jogalanyok, de tevékenységük során közfeladatot látnak el. A PSI irányelv nem közfeladatot ellátó szervekről, hanem közigazgatási szervekről és közjogi intézményekről beszél.⁴

Közérdekű és közérdekből nyilvános adatok közzététele: az adatoknak internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, kinyomtatható és részleteiben is kimásolható módon, a betekintés, a letöltés, a nyomtatás,

¹ Az adatvédelmi törvényben szereplő „adat” kifejezés meghatározása nem található meg a törvény szövegében; a törvény nem tesz különbséget adat és információ között.

² Lásd a hivatkozott törvényeket.

³ A különböző jogszabályok nem pontosan ugyanúgy definiálják a fogalmakat. Ha az egyedi adat természetes személyre vonatkozik, általában személyes adatnak szokás nevezni.

⁴ A pontos definíciókat lásd: (PSI).

a kimásolás és a hálózati adatátvitel szempontjából is díjmentesen történő hozzáférhetővé tétele. (EIt)

Két további fontos, (PSI) szerinti definíció a **dokumentum**, melyen tetszőleges, az adathordozó formájától független tartalmat értünk, illetve a **további felhasználás**, mely „a közigazgatási szervek dokumentumainak természetes vagy jogi személyek általi felhasználása olyan kereskedelmi vagy nem kereskedelmi célra, ami kívül esik azon a közfeladat ellátása keretén belüli eredeti célkitűzésen, amire a dokumentumokat előállították.”

2.2. Jogi környezet

Az államigazgatási intézmények, döntéshozók, kutatók, piaci szereplők számára fontos a megfelelő adatokhoz való hozzáférés. Ezt a közérdekű adatok tekintetében az azok nyilvánosságáról és másodlagos felhasználásáról rendelkező jogszabályi környezet elvben biztosítja.

Európai szinten az ún. **PSI irányelv** (PSI) szabályozza a közzsférában keletkező adatok másodlagos felhasználást, ám **Magyarország az irányelvet még nem ültette át maradéktalanul a joggyakorlatba.**

A PSI irányelv⁵ „**minimum szabályokat** állapít meg a tagállamok közigazgatási szervei birtokában lévő dokumentumok további felhasználása” vonatkozásában, biztosítva ezzel nem csak a hozzáférést, hanem egyúttal **szabályozva a piaci vagy tudományos célú további felhasználást** is.

Az adatokhoz, elsősorban a közérdekű adatokhoz való **hozzáférés jogszabályi keretei** Magyarországon is adottak. Az **Alkotmány**⁶ kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. Az Alkotmány tehát lehetőséget ad a másodlagos felhasználásra, bár annak formájáról, szabályairól nem rendelkezik.

A **személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény** (Atv) rendelkezik a közérdekű adatok megismerhetőségéről és hozzáférhetőségéről, s az itt lefektetett alapelvekre épül a későbbi, az elektronikus információszabadságról szóló törvény is (EIt).

A szabályzatban rögzített eljárás során az alkotmányos alapjogok és az (Atv)-ben rögzített közérdekű adatok megismerésére vonatkozó jogok nem sérülhetnek.

Az (Atv) 19. §-a előírja, hogy a közérdekű adatok gazdáinak biztosítaniuk kell a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását **közzététel** útján. A 20. § (8) bekezdése alapján az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó

⁵ A PSI irányelv 1. cikkének 1. bekezdése.

⁶ 61. §. (1) bekezdés.

szerveknek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények kielégítésének rendjét **szabályzatban** kell rögzíteniük. Maga a szabályzat is nyilvános, közérdekű adat.

A közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be. Az igénynek a lehető legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül eleget kell tenni. Az adatigénylés nem célhoz kötött, **az igényt indokolni nem kell.** Az igénylő a kért adatot másolatban kapja meg. **Az adatgazda szerv a másolat készítéséért, és csakis azért, költségtérítést állapíthat meg.** Az elutasított igényről a szervnek értesítenie kell az ombudsmant, és meg kell indokolnia az elutasítást.

Elutasítás esetében az adatigénylő a jelenlegi gyakorlat szerint csak jogvédő szervezeteken keresztül szerezhethet érvényt igényének, **az adatszolgáltatás elmaradásának nincs hatékony jogi szankcionálása.**

Az elektronikus közzététel a hagyományosnál sokkal hatékonyabb, ezért külön törvény írja elő bizonyos adatok elektronikus úton történő közzétételét. **Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (EIt)** az információszabadság alkotmányos alapjogának érvényesülését, az állam működésének átláthatóságát és ellenőrizhetőségét a közérdekű adatok elektronikus, azaz interneten történő közzétételével kívánja biztosítani. A rendelkezés szerint a **többségi állami tulajdonban levő intézmények, szervek kötelesek** a törvényben meghatározott ún. általános közzétételi lista adatait nyilvánosságra hozni. Külön jogszabályokban **ágazatokra, a közfeladatot ellátó szervtípusra, vagy további kötelezően közzéteendő adatkörökre különös, vagy egyedi közzétételi listákat is meghatározhatnak.**

Az (EIt) **általános közzétételi listája** rendelkezik a közfeladatot ellátó szerv által fenntartott **adatbázisok és nyilvántartások jegyzékének** metaadatairól is. A törvény nem kötelezi a közfeladatot ellátó szerveket arra, hogy az adatbázisokról, nyilvántartásokról a Közadatkeresőbe közvetlenül szolgáltatassanak metaadatokat. Csak annyit ír elő, hogy az intézményeknek egy jegyzékben fel kell sorolniuk, milyen **adatbázisok** léteznek, és rendelkezik arról, hogy ezekről **milyen információkat kell közölniük.** Ezek: a szerv által fenntartott adatbázisok, illetve nyilvántartások felsorolása, az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentendő nyilvántartásoknak az (Atv) 28. §-a szerinti azonosító adatai, a közfeladatot ellátó szerv által – alaptevékenysége keretében – gyűjtött és feldolgozott adatok fajtái, a hozzáférés módja, a másolatkészítés költsége.

A törvény arra is kitér, hogy a **közadatok könnyebb elérhetőségét online keresőrendszerrel kell biztosítani.**

A honlapokon való közzététel nem mentesíti a közfeladatot ellátó szerveket az alól a kötelezettségük alól, hogy egyedi igény esetén a közérdekű adatot az igénylő rendelkezésére bocsássák.

Az (EIt) felhatalmazása alapján az alábbi kormány-, illetve miniszteri rendeletekben határozták meg az **elektronikus közzététel** további, **részletes szabályait**:

- a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról szóló 305/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet,
- a közzétételi listákon szereplő adatok közzétételi mintáiról szóló 18/2005. (XII. 27.) IHM rendelet.

A **döntés-előkészítéshez szükséges adatok hozzáférhetőségének biztosításáról szóló 2007. évi CI. törvény (Det)** alapján a döntéshozók személyes, egyedi azonosítókat is tartalmazó adatbázisokból, nyilvántartásokból is kérhetnek adatokat. Az adatkérők köre szűk: kormányhivatalok vezetői illetve állami vezetők indíthatnak adatkérést. A törvény és a kapcsolódó 335/2007. (XII. 13.) rendelet részletesen szabályozza az egyedi azonosítókat tartalmazó adatbázisok anonimizálásának és az anonimizált állományok összekapcsolásának feltételeit, valamint az eljárás menetét.

Az államigazgatási szervek e törvény alapján kérhetnek egymástól **közérdekű adatokat** tartalmazó adatbázisokat, nyilvántartásokat. Ez közvetlenül az adatkérő és adatszolgáltató szerv között zajlik, külső szereplő bevonása nélkül.

Más a helyzet a **személyes adatokat tartalmazó** adatbázisoknál. Az állami vezetők és a kormányhivatalok vezetői ilyen adatbázisokból is igényelhetnek adatokat, ám ebben az esetben az állományt visszafordíthatatlan módon **anonimizálni** kell.

A személyes adatokat tartalmazó adatbázisokat az adatbázis létrehozásáért felelős szerv által a törvényben meghatározott szabályok alapján kidolgozott minősített eljárásrend szerint **össze lehet kapcsolni**. Az így keletkezett adatállományok az adatkérő által történő elfogadás után **közérdekű adattá** válnak, vagyis mindenki számára megismerhetők a közérdekű adatokra vonatkozó elvek szerint.

2.3. Az adatbázisokról és nyilvántartásokról gyűjtendő metaadatok

Az (EIt) alapján a **Közadatkeresőben**⁷ megjelenő metaadatok köre, a metaadat-séma, megfelel a hazai és nemzetközi szabványoknak (Dublin Core). **Közérdekű adatbázisok** esetében a metaadatoknak mindenképpen tartalmazniuk kell a hozzáférés feltételeit, hasznos a vonatkozó jogszabály megjelenítése, és fontos lenne, hogy a kapcsolódó

⁷ Az informatikai miniszter megbízásából, az (EIt) értelmében a közérdekű adatok jegyzékét és az egységes közadatkeresőt a Neumann Nonprofit Kft. működteti. (<http://www.kozadattar.hu/>)

dokumentumok (pl. kérdőíves adatfelvételtől épített adatbázis esetén az adatfelvétel kérdőíve) elérhetőek legyenek, vagy információ legyen róluk.

Az egyes **szakterületek metaadatait**, különösen a tartalomra vonatkozókat, az adott szakterületnek kellene a leírásokhoz hozzáfűzni. Szükség lenne a szakterületi terminológiák egységesítésére – ez ma még többnyire hiányzik. A nehézségek részben áthidalhatók azzal, hogy az adatbázist használó szakértő közösségnek lehetősége van további tartalmi információkkal kiegészíteni a meglévőket (tagelés).

3. A nemzetközi vándorlás információs rendszerének elvi és módszertani kérdései

3.1. Fogalmak, definíciók

Megfelelő információs rendszer felállításához szükséges az egyértelmű és lehetőleg egységes terminológia. A **nemzetközi vándorlás kapcsán sokkal kevésbé beszélhetünk egységes, általánosan elfogadott fogalomhasználatról, módszertanról**, mint számos más szakterületen. Ez nemzetközi szinten és a hazai gyakorlatban egyaránt jellemző, összefügg a migráció sajátosságaival, változékonyságával és a kellő koordináció hiányosságaival is.

Nemzetközi **vándorlásról** (flow) akkor beszélhetünk, *ha valamilyen személy, aki az egyik országban lakik, egy másik országba költözik*. Nem mindenki tekinthető a nemzetközi vándormozgalom résztvevőjének, aki országhatárokat lép át. Meg kell különböztetni a vándorlókat a határátlépők összességétől, a „nemzetközi utazóktól,” a vándorlást a határforgalomtól. Ennek egyik szokásos kritériuma a tartózkodás időtartama. Ez azonban nem elégséges, mivel sok esetben összemoshatja a **migráns** és a **turista** fogalmát, holott ezek **gazdasági, társadalmi tartalma jelentősen eltér**, ezért nagyban különbözik a velük kapcsolatban lényeges statisztikai információk jellege is. (Nem kivételes, hogy turisták hosszabb ideig tartózkodjanak az országban, mint pl. azok, akik szezonális munkákat végeznek, vagy tanulnak). Végül is a nemzetközi vándorlási statisztika megfigyelési körébe tartozónak tekintjük mindazokat, akik egyik országból a másikba mennek (esetünkben Magyarországról külföldre, illetve külföldről Magyarországra) és nem turisták.⁸

E megközelítés előnye, hogy a definíció köréből elvileg nem esik ki senki, aki az országból távozik, illetve ide érkezik (vagy a migráció-, vagy az idegenforgalmi statisztikában szerepel), elkerülhetővé válnak az átfedések, és – részletesebb csoportképző ismérvek alkalmazása mellett – nagyobb tér marad az adatok összehasonlíthatóságának, rugalmasabbá válik a felhasználás lehetősége.

A fent leírtak összhangban vannak az Európai Unió migrációs statisztikákra vonatkozó 862/2007/EK rendeletében megfogalmazott definíciókkal:

„szokásos tartózkodási hely: az a hely, ahol a személy rendszeresen a pihenőidejét tölti, tekintet nélkül a kikapcsolódás, nyaralás, baráti és

⁸ Az ENSZ Statisztikai Bizottság 1998. évi Ajánlása szerint nemzetközi lakóhelyüktől különböző országba utazók közül turista az a személy, aki egy évnél rövidebb ideig tartózkodik a lakóhelyétől (szokásos környezetétől) különböző országban, ha e tartózkodás célja nem az adott országban folytatott kereső tevékenység.

rokonlátogatások, üzleti, orvosi kezelési vagy [...] zarándoklat céljából való ideiglenes távollétekre [...]”;

bevándorlás (az Európai Unió tekintetében): olyan esemény, amely során „a személy – akinek a korábbi szokásos tartózkodási helye egy másik tagállamban vagy harmadik államban volt – a szokásos tartózkodási helyét egy tagállam területére teszi át, amely tartózkodás időtartama legalább 12 hónapos, vagy várhatóan legalább annyi”;

kivándorlás: az a cselekmény, amely során a korábbi szokásos tartózkodási helyét az egyik tagállamban elhagyó személy azt egy másik tagállamba teszi át legalább 12 hónapos, vagy várhatóan legalább ilyen hosszú időtartamra”;

bevándorló/kivándorló: az a személy, aki bevándorlásra/kivándorlásra vállalkozik.

A nemzetközi vándorlás fogalmának definiálásakor figyelembe kell venni, hogy az lényegénél fogva államhoz, államhatárokhoz kötött, s hogy minden állam kontrollt gyakorol határai felett, tehát ellenőrzi, szabályozza a migrációt. Az **állami szabályozás** szempontjából az állampolgárságnak, és a belépés engedélyezése okának a függvénye az, hogy ki tekinthető migránsnak, s hogy milyen főbb csoportképző ismérvek alkalmazhatók. Mindkettő jogi jellegű kategória, amely az idők során változhat.

Az egyes országok gyakorlata eltérő abban a tekintetben, hogy kit számítanak **migráns népességnek** (Stock). Általában a **születési hely** a fő kritérium. A **bevándoroltak** e definíció szerint a külföldön születettek (akiknek szokásos lakóhelye – országa – születési helyüktől – országától – különbözik). A születési hely megfelelő kritérium azon országok esetében, melyeknek határai nem változtak, megtévesztő lehet azonban ott, ahol a jelenlegi népesség életében módosultak a határok. (Jelentős számban élnek még olyan emberek, akik hazánk jelenlegi határain kívül születtek ugyan, de az akkori Magyarországon, s vándorlaskor nem léptek át államhatárt.) Másrészt a határok átlépése, ill. a külföldi munkavállalás könnyebbé válása miatt egyre gyakrabban fordul elő, hogy magyar állampolgár külföldön születik. A népesség születési hely szerinti összetétele azt jelzi, hogy a születési helyet, mint a migráció kritériumát csak korlátozottan lehet elfogadni, s óvatosan kell kezelni.

A **hazai statisztikában** célszerűbb, bár a gyakorlatban nehezen követhető az a definíció, miszerint **migránsnak tekintendők mindazok, akiknek szokásos lakóhelye más országban van, mint ahol születtek és a lakóhely-változás nemzetközi vándorlás következménye.**

Egy **Magyarországon élő személy migrációs hátterére a nem-magyar állampolgársága utalhat, illetve, ha a születéskori lakóhelye külföldön volt.** A nemzetközi vándorlás statisztikája alapvetően azokat az adatforrásokat tudja hasznosítani, amelyek **állampolgárságra, születési helyre** vonatkozó adatokat tartalmaznak. Ezek olyan személyes adatok, melyeket a legtöbb hivatalos eljárás során

rögzítenek. Az **állampolgárság** és főként a **születési hely** olyan alapvető személyi azonosító elem, melyet gyakorlatilag minden hivatalos eljárás során keletkező adatállomány tartalmaz.

3.2. A migráció információs rendszerének adatforrásai

Az ENSZ–Eurostat ajánlások, a hazai és a nemzetközi gyakorlat azt bizonyítja, célszerű, ha a migrációval kapcsolatos ismeretek tárháza **sokféle adatforrásra épül**. Ezek együttes alkalmazásával hozható létre olyan **információs rendszer**, mely elegendő ismeretet nyújt a nemzetközi vándorlás nagyságának és jellemzőinek értékeléséhez, a nemzetközi migráció demográfiai prognózisaihoz, gazdasági következményeinek előrejelzéséhez, s így a vándorlással, a bevándorlókkal kapcsolatos átfogó társadalompolitikai stratégia kialakításához.

Az adatforrások fő típusai:

- adminisztratív adatforrások (pl. idegenrendészeti nyilvántartás, személyiadat- és lakcímnyilvántartás),
- határstatisztikák,
- népszámlálások,
- egyéb kérdőíves adatgyűjtések,
- intézményi és más statisztikai adatfelvételek.

Adminisztratív adatforrások a népesség-nyilvántartás, az idegenrendészeti nyilvántartások, a munkaügyi regiszterek, és más – elsődlegesen adminisztratív célokat szolgáló – adatrendszerek. Egyes adminisztratív adatforrások, így pl. a népesség-nyilvántartás megbízható információt nyújthatnak az egyes országok saját állampolgárai és a külföldiek vándorlásáról egyaránt. Nyugat-Európa számos országában ez a migrációs statisztika alapja. Más adminisztratív adatforrások, mint pl. az idegenrendészeti nyilvántartások, vízum- vagy tartózkodási engedélyek kibocsátására vonatkozó regiszterek, a munkavállalási engedélyek nyilvántartása csak a külföldiekről, azok bizonyos csoportjairól tartalmaznak információkat.

A **határstatisztika** előnye, hogy az aktuális mozgásokat tükrözi. A legtöbb ország esetében a határforgalom volumene önmagában kérdésessé teszi a nemzetközi vándorlásra vonatkozó átfogó és pontos információ gyűjtését a határokon. Csak néhány ország – főként azok, ahol csak kevés határállomás működik és a határforgalom jól ellenőrzött – alapozza migrációs statisztikáját a határokon történő adatgyűjtésre, de ezek az adatok sem összehasonlíthatók. A határstatisztikák használhatósága, jelentősége Magyarországon csökkent a Schengeni Egyezményhez való csatlakozással.

A nemzetközi vándorlás jelenségének, társadalmi és gazdasági hatásainak

elemzéséhez a nyilvántartásokon alapuló statisztikák igénybevételén túl teljeskörű vagy reprezentatív **megkérdezéses módszerekkel történő adatgyűjtésekre is szükség van.**

Ilyenek a népszámlálások, a mintavételes lakossági (háztartási, munkaerő- és egyéni) felmérések, amelyek a bevándoroltak jellemzésére, illetve a migrációval kapcsolatos lakossági vélemények megismerésére szolgálnak. A kérdőív alapján történő adatfelvétel általában **célzottabb, bővebb információt nyújt** a nemzetközi vándorlás irányáról, összetételéről, főbb demográfiai, munkaerő-piaci és szociális hatásairól, a migráns népesség jellegzetességeiről.

A migránsokra vonatkozó fontos és átfogó ismereteket nyújtanak a **népszámlálások**, ezek azonban roppant költséges és csak tízévenként zajló adatfelvételek.

Magyarország népességének kevesebb, mint 2%-a olyan külföldi állampolgár, aki már több mint 12 hónapja tartózkodik itt, vagy aki egyéves időtartamon túl szándékozik itt élni. Az országon belüli területi és állampolgárság szerinti megoszlásuk sem egyenletes. Ez azt jelenti, hogy az **országban élő külföldiek számbavétele, vizsgálata – a teljes lakosságot reprezentáló mintán alapuló kérdőíves kikérdezéssel – szinte lehetetlen**, de legalábbis nagyon drága. A lakossági adatgyűjtések tapasztalatai azt jelzik, hogy a külföldieket kisebb valószínűséggel **kérdezik meg**, mint amit a népességen belüli arányuk indokolna a kérdezőbiztos és a megkérdezett kulturális különbségei és a kölcsönös nyelvi problémák miatt.

A fentiek indokolják a **csak migránsokra kiterjedő kérdőíves módszerek** alkalmazását. A bevándorlók körében célzottan végrehajtott kérdőíves adatgyűjtések lehetőséget adnak arra, hogy jobban megismerhessük a bevándorlók sajátosságait. A nemzetközi vándorlás vizsgálatának jellegzetessége, hogy az **alapsokaság nem eleve ismert**, leírása már önmagában bonyolult feladat. Ezen túl a nyelvi problémák, a kulturális sajátosságok is indokolják, hogy az ilyen adatfelvételek módszertanának kidolgozására különös figyelmet kell fordítani, és az eredményeket óvatosan kell kezelni.

Egyes területeken fontos migrációval kapcsolatos információk nyerhetők **az intézmények által szolgáltatott statisztikákból** (egyres oktatási intézmények például részletes összesített adatokat szolgáltatnak a külföldi tanulókról, hallgatókról).

3.3. Az adminisztratív adatforrások jelentősége a migrációs adattérkép létrehozásában

Az alábbiakban az adminisztratív adatforrásokkal részletesebben foglalkozunk. Indokolja ezt, hogy a migrációs statisztikák lehetséges forrásai között ezek hozzáférése a legproblémásabb, valamint hogy éppen

ezek másodlagos felhasználása hatékonyságának javításában lehet a legnagyobb szerepe a MIGRINFO információs rendszernek.

Az adminisztratív adatforrások **másodlagos hasznosítása** napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap. Ezt a következő **előnyök** indokolják:

- **költséghatékonyság;**
- a **párhuzamos adatgyűjtések elkerülése** (ezáltal az adatszolgáltatói terhek csökkentése);
- **az adatok teljesszűrésége;**
- az **adminisztratív adatforrás minőségének javulása** (a használat során olyan hiányosságok, hibák is kiderülhetnek, amikre az adatgazda korábban kevesebb figyelmet fordított).

Az előnyök mellett azonban az adminisztratív adatok felhasználása számos **problémával** is jár, melyek többnyire abból adódnak, hogy ezek az adatbázisok **nem a másodlagos felhasználók igényeinek figyelembevételével lettek összeállítva**. Ilyen problémák lehetnek:

- nem a „de facto”, hanem minden esetben a „de jure” helyzetet tükrözik;
- az alkalmazott **definíciók, fogalomhasználat nem egységes;**
- az **adatok minősége nem mindig felel meg a másodlagos felhasználó igényeinek** (a prioritások, minőséggel kapcsolatos elvárások különbözőek lehetnek);
- a gyakran bonyolult, egy-egy célhoz kötötten kialakított és feldolgozott adatrendszerekből **nehéz** kinyerni a felhasználó igényeinek megfelelő információkat;
- **az adatokhoz való hozzáférés nehézkes;**
- az adatgazda az adatokkal együtt gyakran **nem adja át az azok értelmezéséhez szükséges információkat.**

Egységes azonosító kódrendszerek

A különböző információs rendszerek közötti adatkapcsolás az államigazgatás és a tudományos kutatás rendszeres és alapvető igénye, **megvalósítása** azonban többnyire igen **lassú és körülményes, ha egyáltalán lehetséges.**

Az egységes azonosítók alkalmazása a különböző nyilvántartásokban elősegíti a közigazgatási nyilvántartások másodlagos felhasználását. Ha nincs ilyen egységes rendszer, rendkívül nehéz és fáradságos, esetenként lehetetlen összehangolni a különböző nyilvántartásokat.

Ha szigorú adatvédelmi szabályok mellett **gyakorlati lehetőség lenne az adatforrások elemi szintű összekapcsolására, sokkal információgazdagabb és megbízhatóbb elemzések készítésére nyílna alkalom.** Ily módon esély adódna például a külföldi állampolgárok magyarországi életútjának, iskolázási és munkakARRIERJÉNEK tipizálására.

Meg lehetne ismerni pl. a bevándorlók egészségi állapotát és ennek a költségvetésre háruló következményeit is, ha az idegenrendészeti rekordokat össze lehetne kapcsolni az egészségügyi ellátási rendszerben keletkező adatokkal.

3.4. A MIGRINFO fontosabb adminisztratív adatforrásai

Személyiadat- és lakcímnnyilvántartás

Magyarországon valaki rendelkezhet lakóhellyel (azaz állandó lakcímmel), ezen felül lehet tartózkodási helye is (vagyis ideiglenes lakcíme, ahol 3 hónapnál hosszabb ideig tartózkodik a lakóhely végleges elhagyásának szándéka nélkül). A lakóhelyet és a tartózkodási helyet, ill. azok változását a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala tartja nyilván a Személyiadat- és lakcímnnyilvántartás keretében. Ha egy magyarországi lakhellyel rendelkező személy 90 napnál hosszabb időre el kívánja hagyni az országot, azt be kell jelentenie.

Az adatok folyamatos frissítése az illetékes minisztérium és a KSH által közösen működtetett népmozgalmi adatgyűjtési rendszer keretében történik. Az anyakönyvvezetők a központi nyilvántartásnak továbbítják a születési, halálozási, házasságkötési és válási adatlapokat. A lakcímváltozásokra vonatkozó adatokat a lakosság jelenti be az önkormányzatoknál.

A regiszter tartalmazza valamennyi magyar és külföldi állampolgár adatait, akinek lakóhelye Magyarországon van. Így megtalálható benne az Európai Gazdasági Térség országainak minden Magyarországon élő állampolgára, valamint minden bevándorolt, letelepedett és menekültként elismert személy. Ugyanakkor ez a regiszter nem terjed ki az EGT országokon kívülről érkezőkre, ha Magyarországon csak ideiglenesen tartózkodnak, azaz a diplomatákra, a külföldi diákokra, az országba hivatalos ügyben belépőkre, üzletemberekre, turistákra és egyéb látogatókra.

A nyilvántartás a személyes azonosító adatokat, az állandó és ideiglenes lakóhely címét a hivatalos dokumentumok azonosítóit, az elhalálozás helyét, idejét, a nyilvántartásba vétel okát és idejét, a nyilvántartásból való kijelentkezés okát és idejét, és a magyar állampolgárság megszerzésének időpontját tartalmazza. Külföldi állampolgárok esetében a tartózkodás oka is rögzítve van. A nyilvántartás általában kiterjed még a családi állapotra, a házasságkötés helyére és a személyi számra; az EGT állampolgároktól ezeket az adatokat nem kérik. A nyilvántartás nem tartalmaz információt sem az előző külföldi lakcím országáról, sem pedig a Magyarországról való távozás célországáról.

Központi idegenrendészeti nyilvántartás

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) által kezelt nyilvántartás az összes tartózkodási engedély iránti kérelem és a kiadott tartózkodási engedélyek információit tartalmazza. Ez az adatbázis a következők résznyilvántartásából áll:

A külföldiek személyes adatainak általános nyilvántartása

Ez a bevándorlók egységes azonosítási rendszere a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala vezette Személyiadat- és lakcímnyilvántartásban. A következő adatokat tartalmazza: név, családi és utónév, születési és előző név, születési hely és idő, nem, nemzetiség, anyja születési családi és utóneve.

Hosszútávú (huzamos) tartózkodási engedély és a bevándorlási engedély résznyilvántartása

Ez a résznyilvántartás azokat a bevándorlókat tartja nyilván, akik az EU csatlakozást megelőzően kiadott engedéllyel rendelkeznek. A résznyilvántartásban a következő adatokat rögzítik: természetes azonosító adatok, állampolgárság, állandó lakóhely külföldön és az útlevél adatai, arra vonatkozó adatok, hogy eleget tett a bevándorlás követelményeinek, családi állapot, iskolai végzettség, foglalkozás, az engedély kiadására és visszavonására vonatkozó adatok, valamint a magyarországi tartózkodási hely.

Tartózkodási és letelepedési engedélyek résznyilvántartása

Ebben a résznyilvántartásban az EU csatlakozás után kiadott engedéllyel harmadik országból bevándorlók adatait kezelik. Az adattartalom nagyrészt megegyezik a fent említettekkel, kiegészítve a tartózkodás céljával, illetve a külföldi állampolgár által használt és külföldön bejegyzett gépjármű regisztrációs adataival.

EGT tartózkodási engedélyek résznyilvántartása

Az idegenrendészeti hatóság ezt a résznyilvántartást azért tartja fenn, hogy figyelemmel kísérje a külföldi állampolgárok tartózkodási jogát. A résznyilvántartás az EGT állampolgárok és családtagjaik személyes adatait tartalmazza.

A résznyilvántartás a tartózkodás jogával kapcsolatos igazoló okmányok adatait tartalmazza: személyes azonosító adatokat, az úti-és tartózkodási okmányok adatait és az EGT állampolgár családi állapotát, amennyiben ez utóbbi egy másik személy tartózkodási jogát igazolja.

Vízumok résznyilvántartása

Az idegenrendészeti hatóság a következő adatokat kezeli a külföldi állampolgárok vízumkérelmei és a kiadott vízumok alapján: azonosító adatok és az úti okmányok adatai, arra vonatkozó adatok, hogy a külföldi eleget tett-e a belépés és tartózkodás követelményeinek, vízumadatok, a beutazás célja és a tartózkodás tervezett időtartama, a belépés és kilépés ideje és helye, valamint a magyarországi címe.

Menekültügyi információs rendszer

A BÁH független nyilvántartást tart fenn a menekültekről, a kiegészítő védelmet élvezőkről, az átmeneti védelmet élvező személyekről, valamint a menedékkérőkről. Az adatbázis tartalmazza a személyes adatokat, és a tartózkodásra, illetve a nyújtott segítségre és támogatásra vonatkozó információkat, beleértve azok esetleges későbbi változásait abból a célból, hogy megállapíthassa a külföldi személy státuszát és a jogosultságát segítségre és támogatásra.

A nyilvántartás a személyek következő adatait tartalmazza: természetes és egyéb személyi azonosító adatok; a jogállás elismerésének megtagadására és visszavonására vonatkozó adatok; családi állapot; foglalkozás, iskolázottság; a lakóhely, tartózkodási hely és a szálláshely címe; származási ország; az üldöztetés oka (faji, vallási, nemzetiségi, politikai véleménye vagy valamely konkrét társadalmi csoporthoz tartozás); a személyi igazolvány és az úti okmányok adatai; az együtt érkező közvetlen családtagokra vonatkozó információk; valamint a jövedelmi és pénzügyi helyzet adatai.

Külföldi munkavállalók nyilvántartása⁹

A Magyarországon munkavállalási engedéllyel rendelkező külföldiek és a munkáltatóik bekerülnek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) által kezelt adatbázisokba. Az ÁFSZ nyilvántartja a munkáltató székhelyét/telephelyét, a gazdasági ágazatot, a betöltetlen munkahelyek számát, a szükséges képesítést, munkavégzés helyét, heti munkaidőt, a díjazást, a munka tervezett időtartamát, a szükséges iskolai végzettséget; a munkavállaló nemét, korát, állampolgárságát, születési helyét, családi állapotát, iskolai végzettségét, szakmáját, magyarországi lakóhelyét, anyanyelvét, az utolsó külföldi munkáltató és a foglalkoztatás adatait.

A nyilvántartás a hivatalos statisztikákban megszokott osztályozási rendszereket használja (FEOR, TEÁOR).

Az engedélymentes foglalkoztatás eseteiben, a munkáltatók összesített formában kötelesek jelentést tenni, a külföldi munkavállalók következő adatairól az illetékes munkaügyi központnak: életkor, iskolai végzettség, állampolgárság, FEOR-kód, a munkaviszony és a munkáltató azonosító száma.

Létezik tehát az ÁFSZ kezelésében egy központi adatbázis, mely a munkavállalási engedélyekre vonatkozóan tartalmaz adatokat, az elemi adatok azonban csak igen korlátozottan hozzáférhetők, így a külső adatfelhasználók nem tudják azokat elemezni, és a szabad mozgás hazai joggyakorlatára, valamint az ezzel összefüggő, a migráns munkavállalók számára biztosított engedélyezési kérdésekre vonatkozó következtetéseket levonni.

⁹ Az ÁFSZ által vezetett nyilvántartásokról lásd a függelék.

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) adatbázisa¹⁰

Az OEP által vezetett nyilvántartások közül elsősorban a Társadalombiztosítási azonosító jellel rendelkezők (TAJ-adatbázis) és a Bejelentett személyek jogviszonyadatainak nyilvántartása (BSZJ-állomány) használhatók a vándorlásstatisztika céljaira. A Magyarországon élő külföldiek egészségi állapotáról az egészségügy finanszírozásával kapcsolatban keletkezett adatok (fekvő- és járóbeteg-ellátás, a fogászati szakrendelések, háziorvosi betegforgalom, CT/MRI szolgáltatás, tételes elszámolású eszközök és a nagy értékű műtéti beavatkozások, tételes elszámolású gyógyszerek valamint a művese állományok dialízis kezelése) állnak rendelkezésre. Ezek mindegyike tartalmazza a szolgáltatást igénybe vevő állampolgárságát. A következőben csak a két legfontosabbat részletezzük.

TAJ nyilvántartás

Az adatbázist 1995-ben hozták létre, és mindenkiről tartalmaz információt, aki már akkor rendelkezett társadalombiztosítási azonosító jellel, vagy azóta kapott. Az állomány tartalmazza a nyilvántartottak személyi adatait (név, leánykori név, anyja neve, születési hely és idő); nemét, családi állapotát, állampolgárságát, lakóhelyét vagy tartózkodási helyét és TAJ számát.

Bejelentett személyek jogviszonyadatainak nyilvántartása

Az adatbázis az 1998. január 31-én az egészségbiztosítóval biztosítási jogviszonyban álló természetes személyek adatait és az ezt követően keletkezett jogviszonyok adatait tartalmazza. A regiszter a következő adatokat rögzíti: név, TAJ, foglalkoztató neve, székhelye, nyilvántartási száma, jogviszony jogcíme, FEOR, jogviszony időtartama, heti munkaidő, magánnyugdíj-pénztári tagság, nem magyar állampolgárság ténye.

Az e területre vonatkozó különös ágazati szabályozás értelmében az OEP adatbázisaiból adatokat személyazonosításra alkalmas módon csak jogszabályban meghatározott szervek, személyek igényelhetnek a feladatuk ellátásához kapcsolódóan, a törvényben meghatározott adatkörre. Statisztikai célra, személyazonosításra alkalmatlan módon kiadhatók adatok.

Oktatási nyilvántartások

A **központi nyilvántartások** részben az intézményekre, részben az oktatásban/képzésben résztvevőkre, illetve a pedagógusokra, oktatókra (esetleg más alkalmazottakra) vonatkoznak. Külön nyilvántartási rendszere van a közoktatásnak, a felsőoktatásnak, a felnőttképzésnek és a szakmai vizsgáknak.

A **Közoktatás információs rendszerének személyi nyilvántartása** (KIR-OKTAZON) az általános iskolákban, középfokú oktatási intézmények közismereti és szakképzési évfolyamain és az alapfokú művészetoktatási

¹⁰ Az OEP nyilvántartásairól lásd a függelékét.

intézményekben a nappali és felnőttoktatás keretében tanulói jogviszonyban lévők, valamint a közoktatási feladatot ellátó egyéb intézményekben alkalmazott pedagógusok és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak adatait tartalmazza. (Tehát az óvodások adatait nem, de az óvónőkéét igen.) Minden tanuló és pedagógus oktatási azonosító számot kap, amelyet tanulói, illetve az esetleges felsőoktatási hallgatói jogviszonya során „megőriz”. Ha azonban a közoktatásból kilépve öt évig nem létesít újabb jogviszonyt, az oktatási azonosítót (és a tanuló egyéb adatait) törlik.

A nyilvántartás tartalmazza az állampolgárságot és a születési hely országát, tanulók esetén emellett az állandó lakhely és a tartózkodási hely országát is.

A közoktatás személyekre vonatkozó nyilvántartásaiban (felvételi – KIFIR, érettségi – KIR-BIZ) szerepeltetni kell az oktatási azonosítót. Ezek a nyilvántartások az oktatási azonosítón keresztül általában össze vannak kapcsolva a személyi nyilvántartással, azaz vagy onnan veszik át az adatokat, vagy a nyilvántartást felhasználják a hozzájuk érkező adatok ellenőrzésére.

A közoktatási statisztikai (KIR-STAT) adatszolgáltatás azonban nem épít a személyi nyilvántartásra. A statisztikai adatgyűjtés bővebb körre terjed ki, mint a KIR-OKTAZON, hiszen az óvodásokról is tartalmaz aggregált adatokat. Migránsok szempontjából fontos pluszinformáció a magyar nemzetiségű tanulóakra vonatkozó statisztika.

A Felsőoktatás Információs Rendszer személyi nyilvántartása (FIR-SZNY) a Magyarországon működő felsőoktatási intézményekben tanuló hallgatói, vendéghallgatói, kollégiumi, doktorjelölti jogviszonnyal rendelkező; illetve oktatói, tanári vagy kutatói munkakörben közalkalmazotti, alkalmazotti, megbízási vagy szolgálati jogviszonnyal dolgozó személyeket tartalmazza. A rendszerbe belépők vagy hozzák a közoktatásból az oktatási azonosító számukat, vagy újonnan kapnak ilyet. Az oktatási azonosító lehetőséget ad egyrészt a felsőoktatás egyéb személyi nyilvántartásaihoz (felvételi jelentkezés), másrészt a közoktatási nyilvántartásokhoz való kapcsolódásra (pályakövetés). A diplomás pályakövetést segíti, hogy a közoktatással ellentétben a felsőoktatási nyilvántartás a végzést követően 80 évig nem semmisíthető meg.

A nyilvántartás tartalmazza az állampolgárságot (kettős is), a születési hely, az állandó lakhely és a tartózkodási hely országát, valamint a tartózkodás jogcímét is.

A rendszer számára az intézmények általában saját, elektronikus nyilvántartásukból – tanulmányi rendszerükből – szolgáltatják az adatokat, amely a központi nyilvántartottak mellett további adatokat is tartalmaz. A két legelterjedtebb tanulmányi rendszer, a Neptun és az ETR például rögzíti a magyar nemzetiséget.

A felsőoktatási statisztikai adatgyűjtés sem a központi nyilvántartáson, hanem egy külön, az intézményekből továbbításra nem

kerülő személyi adatlapon alapul. A statisztika a magyar nemzetiségről is szolgáltat aggregált adatokat. Ez az adat egyébként a felvételi jelentkezések nyilvántartásában is szerepel.

A **felőttképzésben** résztvevőkről nincs személyi nyilvántartás. A képzésben részt vevőkre vonatkozó felsőoktatási statisztika nem tartalmaz (és nem is kér az intézményektől) migráció szempontjából releváns információt. Azok azonban, akik szakmai vizsgát tesznek, szerepelnek a **szakmai vizsganyilvántartásban**; ez tartalmazza az állampolgárságot.

4. Nemzetközi előzmény: PROMINSTAT

Az Európai Bizottság 6. Keretprogramja által finanszírozott **PROMINSTAT (Promoting Comparative Quantitative Research in the Field of Migration and Integration in Europe** – Kvantitatív összehasonlító kutatások elősegítése a migráció és az integráció területén Európában) program háttérében a nemzetközi migrációra vonatkozó összehasonlítható adatok iránti növekvő igény áll. Az Európai Unió migrációs politika és a kapcsolódó szakpolitikák számára kulcskérdés, hogy az integrációs folyamat befolyásolására megfelelő stratégiákat alakítsanak ki. A migránsokra vonatkozó jó minőségű és könnyen hozzáférhető adatok segítik a kormányzati szervek, a döntéshozók, a civil szervezetek, a kutatók munkáját, s ez közvetve a migránsok beilleszkedését is szolgálja. A bevándorlók, a migrációs folyamatok megismerése révén csökkenthető a társadalmi kirekesztés, az integráció eredményezte magasabb munkaerő-piaci részvétel pedig a gazdaság prosperitását mozdíthatja elő.

Európai szinten is elmondható, hogy a kutatók és a döntéshozók ma még **komoly nehézségekkel** találják szemben magukat, ha megfelelő **nemzetközi migrációval kapcsolatos összehasonlítható adatokat** keresnek. A jelenségkörrel kevesebb és kevésbé egységes statisztikai információ áll rendelkezésre, mint más területeken. Ennek okai az országok eltérő múltjában, a bevándorlást érintő eltérő jogi keretekben keresendők, illetve – mint láttuk – abban, hogy a vonatkozó adatok hozzáférése és hatékony feldolgozása egy adott országon belül is problémát jelent. A migrációt érintő statisztikai információkat egészen a legutóbbi időig a **szétforgácsolttság, valamint az alkalmazott fogalmaknak és az információ gyűjtésének sokfélesége** jellemezte.

Az elmúlt években **megnőtt a migráció volumene és megváltozott a jellege** is, de a rendelkezésre álló adatforrások alapján alig van mód a migráció számszerű követésére, és különösen problematikus a társadalmi-gazdasági vonatkozások jellemzése. Az adatrendszer nem felel meg a kor kihívásainak, és csak korlátozottan segíthetik a megfelelő stratégiák kialakítását.

A PROMINSTAT program **az adatok minőségének és összehasonlíthatóságának javításához kíván hozzájárulni, a migráció és integráció szempontjából releváns adatforrásokat leíró metaadatbázis felépítésével, országjelentések készítésével, valamint a fontosabb szakterületek, témakörök áttekintésével.** A projekt deklarált szándéka, hogy a statisztikusokon és demográfusokon túl, egy szélesebb szakértői réteget érjen el, és az eredmények a döntéshozás szintjén is hasznosuljanak.

A projekt elsődleges célja a **metaadatbázis** létrehozása, a nemzetközi migrációs folyamatok tanulmányozása szempontjából releváns adatforrások összegyűjtése és leírása. A meta információkból többszintű,

kereshető online adatbázis épül, mely az országos szinten elérhető mikro adatokon túl magában foglalja a lokális adatgyűjtéseket és aggregált adatokat is.

A metaadatbázis **négy adatbázistípust** különböztet meg: **a népszámlálást (census), a személyek nyilvántartását (register), események – személyekhez kötött – nyilvántartását (count), valamint a mintavételes felmérést (survey)**. Az adatforrások feldolgozása két szinten történik. Az **általános leírásban** megtaláljuk egyebek mellett az adatgazdára, a hozzáférhetőségre, az adatfelvétel időpontjára és módszerére, az alapsokaságra, a mintanagyságra, illetve az adott adatbázis alapján készült publikációkra, illetve statisztikákra vonatkozó információkat. A metaadatbázis az általános leírás mellett tartalmazza az **adatbázisok változóit és azok értékeit**, emellett – ahol szükséges –, a **fogalmak magyarázatát**, illetve azt, hogy az értékek besorolása nemzetközi osztályozási rendszerre épül-e. Ez utóbbi különösen hasznos annak vizsgálatában, hogy az adott változódefiníciók milyen arányban felelnek meg a **nemzetközi standardoknak** (amennyiben persze az adott területen egyáltalán léteznek nemzetközi standardok). Az így felépült – adatbázisok leírásából álló – komplex adatbázisban strukturált keresőrendszer segíti az eligazodást.

Ez a metaadatbázis jelenti a strukturális modellt a MIGRINFO információs rendszer számára.

A PROMINSTAT keretében 27 ország adatbázisát dolgozzák fel, ezek az uniós országok – Románia és Bulgária kivételével –, valamint Norvégia és Svájc. A metaadatbázis tehát a migráció és integráció szempontjából releváns adatbázisok széles körét tartalmazza Európa-szerte – eddig mintegy 1500 adatbázist.

A program során **országjelentések** készülnek, melyek az egyes országok adatgyűjtési rendszereit írják le egységes szerkezetben. E jelentések célja, hogy átfogó képet adjanak arról, hogy az adatgyűjtések milyen módon szerveződnek, milyen típusú adatforrások hozzáférhetőek, melyek a vizsgált rendszer erősségei és gyengeségei. Számba veszik az adatgyűjtési rendszerekben végbement és tervezett változásokat, felméri azok aktuális, illetve lehetséges hatásait. Az elemzésen túl az országjelentéseknek az is feladatuk, hogy értékeljék az adott rendszereket, és ajánlásokat tegyenek fejlesztésükre.

Többféle megközelítésből **tanulmányok** is készülnek. Ezek közül az egyik döntéshozói perspektívából elemzi a nemzetközi vándorlással és a migránsok integrációjával kapcsolatos információigényt, számba veszi a rendelkezésre álló adatokat és azok használhatóságát. Megvizsgálja, hogy az egyes adatforrások milyen mértékben képesek kiszolgálni a döntéshozói igényeket; az adatgyűjtés és feldolgozás hogyan szervezhető úgy, hogy az a stratégiai tervezés céljaival minél inkább összhangban legyen. A tanulmány számba veszi, hogy az egyes adatbázisokat milyen célból hozták létre, és a szerint csoportosítja azokat, hogy egyértelműen a

migránsokat célozzák-e (ilyenek a menekültügyi, vagy letelepedéssel kapcsolatos adatbázisok) vagy általánosabb jellegűek. Választ keres arra, miképp lehetséges az adatgyűjtés általános irányelveinek javítása, illetve hogyan fejleszthetők az adatbázisok úgy, hogy a döntéshozói adatigények kielégíthetőek legyenek.

Tizenhárom témakörben készül tanulmány az **összehasonlító kutatások lehetőségeiről és korlátairól**. A tanulmányok értékelik a meglévő adatbázisok minőségét, illetve vizsgálják a metaadatbázis hasznosíthatóságát az adott területen. A feldolgozott témakörök a következők: migránsok főbb demográfiai jellemzői (stock), migrációs mozgások (flow), bevándorlással kapcsolatos jogi szabályozás, honosítás, közéleti részvétel, foglalkoztatás, keresetek és szociális juttatások, lakhatás, illegális migráció, menekültügy, oktatás, család, egészség. A tanulmányok számba veszik az adott terület fő kutatási problémáit, valamint azt, hogy milyen típusú információk szükségesek azok vizsgálatához. Elemzik a rendelkezésre álló adatokat a 27 vizsgált országban, felméri azok összehasonlíthatóságát. Megvizsgálják, hogy az adott témában mennyire biztosított az adatokhoz való hozzáférés, mik a hozzáférés feltételei, s hogy a rendelkezésre álló adatok alapján milyen elemzések végezhetőek. Végül ajánlásokat fogalmaznak meg az adatgyűjtés fejlesztésére vonatkozóan mind az egyes országok pragmatikus szempontjait, mind pedig az összehasonlíthatóság igényét szem előtt tartva.

A fenti tanulmányok eredményeire támaszkodva **két keresztmetszeti tanulmány készül az integrációval, illetve a diszkriminációval kapcsolatos kutatások lehetőségeiről, irányairól**. Ezek számba veszik az integráció és a diszkrimináció fogalmait, és a rendelkezésre álló adatok alapján megvizsgálják az egyes módszertani megközelítések erősségeit és gyengeségeit.

Mint láttuk, a PROMINSTAT program célkitűzése az, hogy egy irányadó adatleltárt hozzon létre, és átfogó képet nyújtson arról, hogy az elérhető adatforrások milyen mélységben teszik lehetővé a migrációs és integrációs folyamatok megismerését – európai szinten. **A MIGRINFO projekt célkitűzései jóval szerényebbek, de országos körben a releváns adatbázisok teljes körű metaadat szintű feldolgozására törekszik.** Ilyen módon a PROMINSTAT-hoz hasonló **európai programok stabil építőköve is lehet.**

5. A MIGRINFO metaadatbázis és információs rendszer

5.1. A MIGRINFO információs rendszer kialakításának folyamata

Az információs rendszer nemzetközi tapasztalatokra támaszkodva, ágazati szakértők, az adatgazdák és a potenciális felhasználók bevonásával került kialakításra.

A MIGRINFO sikeres létrehozásának **alapfeltételei** voltak:

- jelentős ismeretanyag a nemzetközi migráció szakmai és igazgatási kérdéseiben;
- az adattérképek, információs rendszerek létrehozásában és működtetésében való jártasság;
- a nemzetközi és elsősorban az uniós gyakorlat ismerete;
- széleskörű hazai szakmai, szakmapolitikai kapcsolati háló; kapcsolat az összes érdekelttel.

A munkát végző **Panta Rhei Társadalomkutató Bt.** képes volt megfelelni a fenti követelményeknek. Az e területen egyedülálló és élenjáró uniós együttműködési projekt, a **PROMINSTAT jelentette a konceptuális kiindulópontot és a gyakorlati megvalósítási mintát** a MIGRINFO számára; bizonyos korlátok között a nemzetközi összehasonlítást is lehetővé tette. A PROMINSTAT-ban szerzett tapasztalatok segítettek számos buktató elkerülésében a MIGRINFO projekt viszonylag rövid megvalósítási ideje alatt.

A Panta Rhei építhetett a hazai **szakembergárdával** meglévő **széleskörű kapcsolataira** – így a kutatókkal (a jog, a statisztika, a migráció és általában a társadalomtudomány területén); a Neumann-házzal, a tartalomszolgáltatókkal, az adatgazdákkal és adatfelhasználókkal, az államigazgatás képviselőivel (mint az e területen kulcsszerepet játszó OEP, ÁFSZ, BÁH, APEH). A korábbi együttműködésekre támaszkodva, személyes megkeresések illetve munkaértekezletek útján valósult meg a stakeholderek bevonása.

E tényezők együttesen tették lehetővé, hogy a MIGRINFO megfeleljen a korszerű szakmai, módszertani elvárásoknak. A megvalósítás során a Panta Rhei nagy gondot fordított arra, hogy **komplex, rugalmas és nyitott rendszer** jöjjön létre, többek közt annak érdekében, hogy ezzel a kezdeti problémák gyorsan és hatékonyan kiküszöbölhetőek, és az esetleges változások könnyen beépíthetőek legyenek.

5.2. A MIGRINFO információs rendszer struktúrája és használata

A metaadatbázis **honlapja** (www.migrinfo.hu) bárki számára **szabadon hozzáférhető**. A rendszer azonban nem csak ebben az értelemben nyitott, hiszen arra is lehetőséget ad, hogy regisztrációt követően az

adatgazdák maguk vigyék fel az általuk fenntartott adatbázisok metaadatait.

Az adatbázisok

A honlap **főoldalán** rövid **ismertetőt** találunk a projekt háttéréről és céljairól. Ha a baloldali menüsorban kiválasztjuk az „Adatbázis” menüpontot, megkapjuk a feldolgozott adatforrások listáját.

A rendszer a migráció és integráció szempontjából releváns adatbázisok metaadat-szintű leírásait tartalmazza. A releváns adatbázisok

- állampolgárságra vonatkozó adatot,
- születési helyre vonatkozó adatot,
- migrációval, integrációval kapcsolatos véleményeket tartalmaznak; illetve
- olyan adatbázisok, melyek közvetlenül a migránsok számára lehetnek hasznosak.

Jól látható, hogy e kritériumok mentén széles körben kerülnek leírásra olyan adatbázisok, melyek elsődlegesen nem a migráció témaköréhez kapcsolódóan jöttek létre. Ez azonban nem hátrány, hanem előny. Egyrészt láthatóvá válik, milyen lehetőségek rejlenek az adatok másodlagos felhasználásában, és részletesen megismerhetők az adathozzáférés gyakorlati feltételei is; másrészt szélesebb spektruma előrevetíti az esetleges továbblépés irányát, amely egy számos témát felölelő, általános adattérkép kialakítása felé mutat.

A metaadatok két szinten kerülnek leírása.

Az adott adatbázisra vonatkozó **általános információk** között rögzítésre kerülnek:

- az adatállomány megnevezése (rövidítése, nemzetközi adatgyűjtésekkel való kapcsolata);
- az alapsokaság, a nyilvántartottak köre (azon személyek illetve események köre akikre/amikre az adatgyűjtés vonatkozik);
- az adatbázisba került adatok forrása;
- az adatbázisba való bekerülés illetve az abból való kikerülés oka;
- adatbázisok esetleges kapcsolata más nyilvántartásokkal;
- az adatbázisba való bekerülés ösztönzői illetve visszatartó körülményei;
- az adatok gyűjtéséért, karbantartásáért felelős intézmények neve (kapcsolattartó neve);
- az adatbázis hozzáférhetősége;
- az adatbázisra vonatkozó (metaadatbázisba került) információk forrása;

- az adatbázisban rögzített migrációval kapcsolatos információk;
- az adatállomány területi vonatkozásai illetve időbeli keretei illetve
- az esetleges kiegészítő információk.

(A gyűjtött információk teljes listáját lásd az 1. táblázatban.)

A metaadatok második szintjén az **adatbázis változói** kerülnek felsorolásra. A leírás a változó megnevezésén túl tartalmazza a változó formátumát, lehetséges értékeit (szám, szabad szöveg illetve a választható lehetőségek felsorolása), valamint kiegészítő információk is rögzítésre kerülhetnek.

1. táblázat
Az adatbázisokról gyűjtött általános információk

Kérdés	Információ formátuma	Mely típusnál ke
Az adatbázis típusa		
1 Típus	1-Személyek nyilvántartása 2-Események nyilvántartása 3-Intézmények nyilvántartása 4-Népszámlálás 5-Más megkérdezések (survey típusú) adatfelvétel 6-Más	mind
Adatbázis rövid leírása	[Szabad szöveg]	
Az adatállomány megnevezése		
2 Megnevezés (rövidítés, mozaikszó is)	[Szabad szöveg]	mind
3 Megnevezés (rövidítés, mozaikszó is) angolul	[Szabad szöveg]	mind
4 Az adatállomány honlapja	[URL]	mind
5 Felvételesorozat esetében: a felvétel speciális programjának megnevezése (mozaikszó is)	[Megnevezés]*Nincs	survey
6 Nemzetközi programhoz kapcsolódik-e? (Van-e az adatgyűjtésnek, adatállománynak nemzetközi megfelelése, szabályozása?)	Igen [megnevezés, web-cím]*Nem	mind
7 Nemzetközi program megnevezése	[Szabad szöveg]	survey
8 Kutatásvezető	[Szabad szöveg]	survey
Felelős Intézmények		
9 Az adatok gyűjtéséért, karbantartásáért felelős intézmény	Megnevezés, cím, Internet-cím	mind
10 Kapcsolattartó, bővebb információ	Név, telefon, e-mail	mind
11 Mely intézmény az adatgazda?	Megnevezés, cím, Internet-cím	mind
12 Az adatok terjesztését végző intézmény	Megnevezés, cím, Internet-cím	mind
13 Kapcsolattartó adatszolgáltatáshoz	Név, telefon, e-mail	mind
Migrációval kapcsolatos információk		
14 Milyen migrációval kapcsolatos információkat tartalmaz az adatállomány?	1- Állampolgárság 2-Születési hely országa 3-Nemzetiség 4-Migrációval kapcsolatos lakossági vélemények 5-Egyéb [éspedig]	mind
15 Milyen bevándorló csoportok szerepelnek az adatállományban?	1-Bevándoroltak, letelepedettek 2-Turisták 3-Külföldi diplomaták 4-Ingázók 5-Idénymunkások 6-Menedékkérők 7-Ideiglenes védelemben részesülők, befogadottak 8-Diákok 9-Egyéb [Szabad szöveg]	mind
Az adatállomány területi vonatkozásai		
16 Mi az a legnagyobb területi egység, amire vonatkozóan az adatok rendelkezésre állnak?	1- Országos 2-Regionális 3-Megyei 4- Kistérségi 5- Települési 6- Más [éspedig]	mind
17 Mely régiók?	[Szabad szöveg]	mind
18 Mely megyék?	[Szabad szöveg]	mind
19 Mely kistérségek?	[Szabad szöveg]	mind
20 Mely települések?	[Szabad szöveg]	mind
21 Mi az a legalacsonyabb szint, amire az adatokból információ nyerhető?	1-Országos 2-Régiók 3-Megyek 4-Kistérségi 5-Települési 6-Más [éspedig]	mind
Időbeli keretek		
22 Mióta működik a nyilvántartás?	év/hó / /	nyilvt
23 Mióta tartalmaz migrációval kapcsolatos információt?	év/hó / /	nyilvt
24 Mióta működik a nyilvántartás a leírt formában?	év/hó / /	nyilvt
25 A nyilvántartás leírt formában való vezetésének vége	év/hó / / . folyamatban	nyilvt
26 Változások a nyilvántartás tartalmában, formájában	Szabad szöveg [mikor milyen változás történt]	nyilvt
27 Az adatfelvételi időszak kezdete és vége	év/hó / / - év/hó / /	survey
28 A vonatkozási időszak kezdete és vége	év/hó / / - év/hó / /	survey
29 Milyen időpontra, időszakra vonatkoznak az adatok?	év/hó / / - év/hó / /	nl
30 Gyakoriság	Egyszeri*Többszöri, nem rendszeres*Rendszeres - panel*Rendszeres - követéses	survey
31 Hány adatfelvétel volt?	[Szabad szöveg]	survey
32 Mikor voltak az adatfelvételek? (Év)	év	survey
33 Mikor készült az első felvétel, és milyen gyakorisággal ismétlik azóta?	pl. 1978 óta félevente	survey
34 A népszámlálás eszmei időpontja	év/hó/nap / / / /	népsz.

Bekerülés, frissítés minek folytán...		
35	kerül be a személy első alkalommal az adatbázisba?	[Szabad szöveg]
36	kerül sor frissítésre vagy változtatásra?	Eseményt követő (azonnali) frissítés [szöveg]*Rendszeres frissítés [szöveg]*Egyéb [szöveg]
37	kerül ki a személy a számbavettek köréből anélkül, hogy adatai törlésre kerüljenek?	[Szabad szöveg]
38	kerül sor a személy adatainak törlésére?	[Szabad szöveg]
Az alapsokaság, nyilvántartottak		
39	Elemi adat szintje (a legalacsonyabb szint, melyen az adatok rendelkezésre állnak)	1-Személyek 2-Háztartások 3-Lakások 4-Intézmények 5-Egyéb [éspedig]
40	Az alapsokaságba tartozó személyek/intézmények	[Szabad szöveg]
41	Teljeskörű-e a célcsoport egésze?	1-Igen 2-Nem 3-Vegyes [Szabad szöveg]
42	Mely eseményekre terjed ki az adatgyűjtés?	[Szabad szöveg]
Elemiszám/Mintanagyság		
43	Teljes tervezett minta nagysága	[szám]*Nem ismert
44	A lekérdezett minta nagysága	[szám]*Nem ismert
45	Nettó mintaelemiszám a következő változók szerinti három legnagyobb csoportra	
46	* állampolgárság	1-Ismert 2-Nem ismert 3-Nincs ilyen változó
47	* csoport	[Megnevezés]
48	* szám	[Szám]
49	* születési hely országa	1-Ismert 2-Nem ismert 3-Nincs ilyen változó
50	* csoport	[Megnevezés]
51	* szám	[Szám]
52	* nemzetiség / anyanyelv / beszélt nyelv / vallás	1-Ismert 2-Nem ismert 3-Nincs ilyen változó
53	* csoport	[Megnevezés]
54	* szám	[Szám]
55	Az adatállományban szereplő összes külföldi száma	[Szám]
56	* ebből harmadik országbeli	[Szám]
57	A mintából kiesők teljes száma	[szám]*Nem ismert
A mintaválasztás		
58	A mintaválasztás típusa	1-Egyszerű véletlen 2-Rétegzett véletlen 3-Többlépcsős véletlen 4-Csoportos véletlen 5-Kvótás 6-Egyéb [éspedig]
59	A mintavételi keretűl szolgáló adatállomány	Típus, név, időpont
60	A mintavételi egység	1-Személyek 2-Háztartások 3-Lakások 4-Egyéb [éspedig]
61	Kiegészítő információk a mintavételi eljárásról	[Szabad szöveg]
A megkérdezés/adatgyűjtés módja		
62	Kérdőbiztosítással történt-e?	Igen*Nem
63	Személyesen vagy telefonon?	Személyesen [szöveg]*Telefonon [szöveg]
64	* Voltak-e a bevándorlók vagy kisebbségek nyelvét beszélő kérdezők?	Igen*Nem
65	* Ha igen, mely nyelveket?	Nyelvek megnevezése
66	Önkitöltős kérdőívvel: a kérdőívek eljuttatása	1-Postai úton 2-Elektronikus formában 3-Személyesen
67	Önkitöltős kérdőívvel: a kérdőívek begyűjtése	1-Postai úton 2-Elektronikus formában 3-Személyesen
68	Rendelkezésre áll-e a kérdőív, űrlap a bevándorlók által beszélt idegen nyelveken?	Igen*Nem [szöveg]
69	Ha igen, mely nyelveken?	Nyelvek megnevezése
70	A kérdezés átlagos időtartama	[perc]
Az adatokra vonatkozó információ forrása		
71	A kérdezett/nyilvántartott személy maga	Igen*Nem
72	Más nyilvántartás	Igen [Nyilvántartás(ok) megnevezése]*Nem
73	Hivatalos személy(ek), intézmény(ek) (pl. az eseményt bejelentő kórház, anyakönyvvezető)	Igen [Szabad szöveg]*Nem
74	Más személyek (pl. szállásadó, munkaadó, rokon)	[Szabad szöveg]
Az adatgyűjtésbe való bekerülésre ösztönző, ill. attól visszatartó körülmények		
75	Ösztönző - a személyek számára (pl. bizonyos juttatások elérése)	[Szabad szöveg]
76	Visszatartó - a személyek számára	[Szabad szöveg]
77	Ösztönző - a hatóságok részéről	[Szabad szöveg]
78	Visszatartó - a hatóságok részéről	[Szabad szöveg]
Az adatbázis hozzáférhetősége		
79	Hozzáférhető-e az adatbázis?	1-Igen, a teljes adatbázis 2-Igen, csak részminták 3-Igen, csak aggregált adatok 4-Egyéb 5-Nem
80	A minta jellemzői	1-Mintanagyság [százalék] 2-Kívánt mintanagyság 3-Nem releváns
81	Adathozzáférés feltételei	[Szabad szöveg [jogszabályi feltételek (pl.: adatvédelem), adatfelhasználás célja]
82	Adathozzáférés módja (közvetlen, feldolgozott adatok; adatformátum pl. SPSS fájl)	1 Az adatbázis (elemi adatok) átvethető/letölthető [fájl]típus, URL 2 Online lekérdezés bizonyos változókra (URL) 3 Hozzáférhető az adatgazda intézménynél 4 Aggregált statisztikák letölthetőek (URL) 5 Adatgazda intézmény igény szerinti feldolgozásokat kész
83	Költségvonzat - [a fenti kiválasztásnak megfelelő esetekben]	Ingyenes*Fix összeg (vagy általános árképzési szabályok szerint, pl: rekordonként, változónként) [összeg, szabályok leírása]*Megegyezés szerint [szöveg]*Egyéb [éspedig]
Miért nem került leírásra?		
84	Miért nem lett teljeskörűen leírva?	Alacsony mintaelemiszám*Problematisz mintaválasztás (torz minta)*Nem hozzáférhető*Egyéb [éspedig]
Publikációk		
85	Eredmények, elemzések	Szerző, cím, kiadás helye, kiadó, kiadás éve, internethivatkozás
86	Módszertan	Szerző, cím, kiadó, kiadás helye, kiadás éve, internethivatkozás
Kiegészítő információk		
87	Adatgyűjtést, nyilvántartást elrendelő jogszabály	Jogszabály neve, száma, (paragrafus) hivatkozás a magyarorszag.hu-n
88	Egyéb információk	[Szabad szöveg]
Az információ forrása		
89	Az adatbázisra vonatkozó információk forrása	[Szabad szöveg]

Keresés

A honlapon **komplex, többszintű, strukturált keresőrendszer** segíti az adatbázisban való eligazodást (amely ugyancsak az „Adatbázisok” menüpont alatt érhető el). Lehetőségünk van szabadszöveges vagy

kulcsszavas keresésre, illetve a kettő kombinációjára is. A kereső használatát útmutató is segíti a honlapon.

Szabadszöveges keresés

Az adattérkép külön mezőkben nyújt lehetőséget a szabadszöveges keresésre

- az adatbázisok megnevezésében,
- az intézmények nevében,
- az adatbázisok főbb jellemzőinek leírásában,
- és az adatbázisok változóiban.

Egyszerű illetve komplex kifejezésre egyaránt kereshetünk. A mindez az internetes keresőkhöz hasonló (bár nem teljesen azonos) módon történik. A kereső azokhoz hasonlóan nem érzékeny a kis- és nagybetűkre, de például alapértelmezett módon szótöredékekre is keres. Ha a mezőbe több szót írunk, azok között VAGY kapcsolat lesz, ÉS kapcsolat a '+' jel beiktatásával hozható létre. Az idézőjelek használatával pontos szövegre kereshetünk, a '-' jellel pedig szavakat zárhatunk ki.

A **szabadszavas keresési funkció** (ahogy a többi keresési funkció is) lehetővé teszi, hogy a keresendő adatbázisokat időbeli tényezők alapján határoljuk be. De megadhatjuk a kívánt adatbázis-típust is. A metadatbázis a következőképpen kategorizálja az adatforrásokat:

- személyek nyilvántartása,
- események nyilvántartása,
- intézmények nyilvántartása,
- népszámlálás,
- statisztikai adatgyűjtések,
- más megkérdezéses adatfelvétel,
- egyéb, nem leírt adatbázisok.

Kulcsszavas keresés

A **kulcsszavas kereső** oldalán legördülő mezőben adhatjuk meg a keresett adatforrás főtémáját, illetve az esetleges további témákat. A főtéma kiválasztásakor a legördülő menüben az adott fő kulcsszó alatt (minden adatbázis főtémájaként egy-egy fő kulcsszó van megadva) további alacsonyabb szintű kulcsszavak jelennek meg – legfeljebb háromszintes hierarchiában. Ezek közül a 'Ctrl' billentyű lenyomásával többet is kiválaszthatunk. A kiválasztott főtémához további témákat is felvehetünk a következő mezőben a fentiekhez hasonlóan, ám itt már nincs megkötés a fő kulcsszavak számára nézve. A kiválasztott kulcsszavak közötti logikai viszony (ÉS vagy VAGY kapcsolat) tetszés szerint állítható, ahogy egyébként a mezők közötti is. A tematikus kulcsszavak teljes rendszerét lásd a 2. táblázatban.

2. táblázat

A tematikus kereső kulcsszavai

<p>1. Népeség, népmozgalom</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Születés 1.2. Halálozás 1.3. Házasság 1.4. Válás 1.5. Belföldi vándorlás 1.6. Nemzetközi vándorlás<ul style="list-style-type: none"> 1.6.1. Kivándorlás 1.6.2. Bevándorlás 1.7. Illegális migráció <p>2. Munkaerőpiac/foglalkoztatás</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.2 Munkaerő-piaci jellemzők<ul style="list-style-type: none"> 2.2.3 Gazdasági aktivitás<ul style="list-style-type: none"> 2.2.2. Foglalkozás 2.2.3. Ágazat 2.3. Önfoglalkoztatók/vállalkozók 2.4. Bérek 2.5. Fekete munka/foglalkoztatás 2.6. Adózás 2.7. Munkanélküliség <p>3. Életmód, életkörülmények</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.1. Bevételek 3.2. Kiadások 3.3. Jóléti ellátások<ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Munkanélküli ellátás 3.3.2. Szociális segély 3.3.3. Nyugdíj 3.3.4. Gyermekek után járó juttatások 3.4. Lakhatás<ul style="list-style-type: none"> 3.4.1. Lakás típusa	<ul style="list-style-type: none"> 3.4.2. Lakhatás jogcíme 3.4.3. Lakás minősége 3.5. Fogyasztás 3.6. Szabadidő-felhasználás, kultúra, sport <p>4. Oktatás és képzés</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.1. Oktatásban való részvétel 4.2. Iskolai végzettség <p>5. Egészségügy</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.1. Egészségi állapot – betegségek 5.2. Egészségbiztosítás – ellátások 5.3. Egészségügyi szolgáltatások igénybevétele <p>6. Jogi státusz (magyarországi tartózkodás jogcíme)</p> <ul style="list-style-type: none"> 6.1 Menedékkérő, ideiglenes védelemben részesülő menekült 6.2 Ideiglenes tartózkodási engedély – munkavállalásra/jövedelemszerzésre 6.3 Ideiglenes tartózkodási engedély – egyéb célból 6.4 Állandó tartózkodásra jogosító engedély 6.5 Honosítottak 6.6 Egyéb <p>7. Határon túli magyarság</p> <p>8. Bűnözés</p> <p>9. Migrációval kapcsolatos vélemények, attitűdök</p>
--	--

Külön mező áll rendelkezésünkre, hogy a **migrációra utaló változók** (állampolgárság, születési hely, nemzetiség/etnikum, anyanyelv/beszélt nyelv, vallás) alapján **szűrjünk**, illetve az alapján, hogy **kire vagy mire terjed ki az adatgyűjtés** (migrációs háttér szerint: csak migrációs háttérrel rendelkezőkre, nem csak migránsokra; illetve egyéb szempontok szerint: a teljes népességre, az állandó népességre, diákokra, foglalkoztatottakra, egyebekre).

Nagyon fontos keresési szempont lehet az adatok **hozzáférhetősége** – ehhez is külön keresőmező áll rendelkezésre, ahol a következő szűrőket alkalmazhatjuk:

- a teljes adatbázis hozzáférhető,

- részminták hozzáférhetők,
- csak aggregált adatok (statisztikai táblák) hozzáférhetők,
- egyéb (feltételek vonatkoznak a hozzáférésre),
- az adatok nem hozzáférhetők.

Kombinált keresés

A szabadszavas illetve a kulcsszavas keresés együttesen, kombinálva is alkalmazható. A keresendő szöveg illetve a témák közötti logikai kapcsolat ugyancsak megválasztható. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az adatbázisok jelenlegi, viszonylag alacsony száma mellett a túlzottan komplex keresés még nem célszerű.

Az eredményes keresés után **listát kapunk** a feltételeknek megfelelő **adatbázisokról** azok sorszámával, főtémájával, nevével. A névre kattintva az adatforrások általános adatainak leírásához jutunk. Az oldal tetején a „Változók” gombbal az adatbázisban található változókra vonatkozó információkat tekinthetjük meg (változó sorszáma, megnevezése, lehetséges értékei; kérdőíves adatgyűjtéseknél a kérdések illetve a válaszlehetőségek; illetve egyéb tudnivalók).

Regisztráció és adatbevitel

Az információs rendszer nagyon fontos eleme, hogy biztosítja annak lehetőségét, hogy az **adatgazdák saját maguk írják le az általuk kezelt adatforrásokat**. Ehhez először regisztrálniuk kell a megfelelő menüpont alatt. Itt a nevet, az intézmény nevét illetve az elérhetőségeket szükséges megadni. Adatbázisok felvitele visszaigazolás után kezdődhet meg.

A megadott azonosítóval és jelszóval történő bejelentkezés után a menüsor egy „Saját adatbázisok” füllel egészül ki. Ez alatt nyílik lehetőség a saját adatbázisok felvitelére, frissítésére, szerkesztésére.

Amikor új adatbázist viszünk fel, számos ponton előre megadott válaszlehetőségek közül választhatunk. Ha több lehetőséget is megjelölnénk (hiszen egy adatbázis egyaránt tartalmazhatja például az állampolgárságot és a születési helyet is, mint migrációra utaló változót), akkor azt itt is a 'Ctrl' gomb nyomva tartásával tehetjük. Ahol azt az információ típusa megköveteli (pl. a felelős intézmény megnevezése) szabad szöveg bevitelére van lehetőség.

A változók felvitelekor meg kell adni a változó kódját, sorszámát vagy egyéb azonosítóját, nevét, és lehetséges értékeit (melyeket egyenként, külön szöveges mezőben rögzíthetünk). Ahol szükséges, definíciót, leírást is megadhatunk, vagy egyéb megjegyzést fűzhetünk a megadott információkhoz.

További tartalom

A metaadatbázis használatát a honlapon útmutató is segíti, az egyik menüpontban pedig rövid ismertető olvasható az információs rendszert létrehozó Panta Rhei Társadalomkutató Bt. tevékenységéről és tapasztalatairól.

Felsorolásra kerülnek a téma szempontjából **releváns jogszabályok** is. Ilyenek az adathozzáféréssel, adatvédelemmel, információszabadsággal, statisztikákkal kapcsolatos, valamint a migráció szempontjából releváns hazai és uniós rendelkezések.

A oldalon lekérhető a szokásos honlaptérkép, és megtalálhatók az üzemeltető elérhetőségei.

A weboldalon helyet kapnak a projekttel kapcsolatos **dokumentumok** valamint a területen érintett állami szervek, civil szervezetek, nemzetközi és kormányközi szervek, migrációval foglalkozó projektek és intézmények honlapjainak **linkjei** is. Az oldal a **„Migráció számokban”** menüpont alatt hozza a migrációval kapcsolatos legfontosabb publikált statisztikai eredményeket.

6. Kik és hogyan érintettek a MIGRINFO információs rendszer működtetésében? (Stakeholder elemzés)

A metaadatbázis az induláskor 55 adatbázis leírását tartalmazta. Az adatbázisok száma folyamatosan bővül. Ahhoz azonban, hogy az információs rendszer betöltse funkcióját és eredményesen, **fenntartható módon üzemeltethető legyen**, az anyagi erőforrásokon túl az érintettek hatékony **együtműködésére** is szükség van.

A stakeholderek és érdekeltységük a MIGRINFO-ban

Az információs rendszer megvalósulásában és működtetésében érintettek és érdekelttek két egymást részben átfedő nagy csoportba sorolhatók. Ezek az **adatfelhasználók** és az **adatgyűjtők** (akik többnyire maguk is adatfelhasználók). E két csoportba az érintettek következő kategóriái tartoznak:

- **adatfelhasználók:**
  - az államigazgatás különböző intézményei
  - a nemzetközi szervezetek,
  - kutatási szervezetek, kutatók
  - a civil szervezetek,
  - a média,
  - a migránsok;
- **adatgyűjtők**
  - államigazgatási szervek,
    - célzottan a migránsokról adatokat gyűjtő szervek (pl. határrendészet),
    - egyéb adminisztratív nyilvántartásokat kezelő szervek,
  - kutatási intézmények, projektek,
  - piaci szereplők.

Az információs rendszer működéséhez **közvetlen érdeke fűződik a központi és helyi államigazgatásnak a döntéshozatali folyamatban.**

A megalapozott, hatékony döntés-előkészítés vagy éppen a szakpolitikai folyamatok monitorozása, értékelése megköveteli a helyzet megfelelő mélységű ismeretét, ehhez pedig adatok szükségesek – természetesen nem csak a migráció témakörében. A metaadatbázis lehetővé teszi, hogy a döntéshozók tájékozódjanak a meglévő – sok esetben éppen állami szervek által kezelt – adatbázisokról, melyekből közvetlen vagy közvetett módon értékes, a döntések mind jobb megalapozását lehetővé tevő információ nyerhető.

Az államigazgatási tevékenység szakszerűsége, minőségfejlesztése és az elektronikus kormányzat előmozdítása szemszögéből kedvező a metaadatbázis fenntartása. A **döntéshozók maguk is erős befolyással lehetnek a metaadatbázis és más hasonló rendszerek fenntartására és fejlesztésére, és általában is az információs szabadság elveinek jobb érvényesülésére.** Egyes statisztikával, és nemzetközi vándorlással is foglalkozó nemzetközi szervezetek, különösen az **Európai Unió** és az ENSZ szakosított szervei, az OECD és az IOM ugyancsak közvetlenül érintettek lehetnek a felhasználói oldalon. Igényeik és előírásaik lényeges és **kedvező** hatással vannak arra, hogy az adatok mind jobban hozzáférhetőek (és lehetőség szerint mind jobb minőségűek) legyenek; gyakran pozitív változások kezdeményezői az adatgyűjtés és szolgáltatás terén. A nemzetközi szervezetek befolyása a MIGRINFO projektre közvetett, de nem elhanyagolható: a Panta Rhei Társadalomkutató együttműködési munkatapasztalata egyértelműen hatással volt az információs rendszer kialakítására.

A **civil szervezetek** számára **potenciálisan hasznos** lehet az adatbázis, és annak katalizátor-szerepe az adatok másodlagos felhasználásában. A migrációs jelenségek, a migránsok, a többségi társadalom képviselői által megfogalmazott vélemények jobb megismerése nyilvánvalóan hatékonyabbá teheti a gyakorlati (jogvédelmi, felvilágosító, segélyezési) munkát. A civil szféra mint befolyásoló tényező e területen csak szerény eredményeket mutathat fel, de hosszabb távon szerepének növekedésével számolhatunk.

A MIGRINFO metaadatbázis, az adatforrások térképre kerülése **haszonnal járhat** a **média** számára. Megfelelő minőségű, könnyen áttekinthető adatokkal a **tájékoztatás minősége** javulhat, és visszaszorulhat a légből kapott információkon alapuló riogatás. A média egy részének a minőségi tájékoztatás nem elsődleges célja, de a minél egyszerűbb hozzáférés a bulvársajtó érdekeit is szolgálja. Másrészt a média indirekt módon, de nagyban befolyásolhatja a MIGRINFO törekvései sikerét is – amennyiben a téma a látókörébe kerül, hiszen a **kommunikáció** az információs társadalom alapvető komponense.

Közvetett módon – és nem utolsó sorban – a **migránsokat** is pozitívan érinthetik a törekvések. Jobb informáltságuk megkönnyítheti, hatékonyabbá teheti **érdekképviseletüket**. Ráadásul az adatbázisba a tervek szerint olyan források is bekerülnek majd, melyek közvetlenül a migránsok számára járnak **gyakorlati haszonnal** (pl. külképviseletek listája, a magyar nyelvet idegen nyelvként oktató intézmények felsorolása stb.). Ugyanakkor a migránsok közvetlen befolyása rövidtávon elhanyagolható az adatbázis működtetése tekintetében.

Jelentős felhasználók és **közvetlen haszonélvezők** a **kutatók**, akik a migrációs folyamatok jobb megértésében érdekeltek (és adott esetben éppen a döntéshozók megrendelésére végeznek kutatásokat). Számukra kulcsfontosságú, hogy a költséges saját adatfelvételeken túl a már létező

adatforrásokot másodlagosan, tudományos célból felhasználják. Ezeket a forrásokot teszi számukra áttekinthetővé, kezelhetővé a migrációs metaadatbázis.

De a tudomány más módon is profitálhat az információs rendszerből, mégpedig az **oktatási** oldalon. A metaadatbázis számos egyetemi szakirány számára lehet hasznos szemléltető eszköz, illetve olyan oktatási segédlet, melynek keretében gyakorlati feladatok fogalmazhatók meg a leendő kutatók vagy éppen szakpolitikusok számára.

A kutató intézmények számos esetben maguk is adatgyűjtők, adatgazdák. Az általuk sokszor közpénzen gyűjtött adatok hozzáférhetővé tételében gyakorta nem járnak élen, **együttműködési készségük korlátozott**, jelentős részük az állami pénzeszközökkel gyűjtött kutatási adatokat a jogszabályok ellenére saját tulajdonának tekinti. Pedig kiemelkedő és közvetlen pozitív hatással lehetnének az információs szabadság elveit érvényesíteni szándékozó törekvésekre.

További jelentős felhasználók az **állam adatkezelő, nyilvántartó intézményei**. A statisztikai hivatal munkatársai haszonnal böngészhetik a metaadatbázis weboldalát, de az olyan szervek munkáját is támogathatja, mint a népszámláló vagy az OEP. Az adattérkép használata ugyanis **segítheti őket az adatgyűjtések hatékonyságának** fejlesztésében. Felszínre hozhatja az adatgyűjtési párhuzamosságokat, és segíthet a nomenklatúra egységesítésében, a (nemzetközi) standardok átvételében is.

Ugyanezek az intézmények képzik a másik oldalon az **adatgazdák** legnagyobb, legfontosabb csoportját. Bár az adminisztratív adatok másodlagos felhasználásával járó **haszon** az államigazgatási intézményeknél is jelentkezik, az számukra gyakorta nem látható, **közvetlen módon nem** nyilvánul meg. Az információs szabadság elvei érvényesítésének **költségei, terhei** azonban **közvetlenek**. Gyakorta nem világosak az intézmények számára az adatszabadság és adatvédelem bonyolult viszonyrendszerét szabályozni hivatott rendelkezések sem. E tényezőkből, és az intézményi tehetetlenségből fakadóan az adatszolgáltatási, együttműködési hajlandóság legalábbis vegyes képet mutat. Pedig a projekt hosszú távú sikerére, a **törekvések érvényre jutására éppen ez a csoport lehet közvetlen és döntő** – pozitív vagy negatív – **befolyással**.

A közszférához nem tartozó adatgazdák szerepének elemzése a MIGRINFO szemszögéből egyelőre korai, de hosszabb távon nem megkerülhető.

7. A MIGRINFO információs rendszer SWOT elemzése

A **külső környezet és a belső, projektszintű feltételek** együttes mérlegelésére alkalmas **SWOT** elemzés a MIGRINFO belső erősségeit (Strengths) és a külső környezet nyújtotta lehetőségeket (Opportunities) állítja szembe a projekt gyengeségeivel (Weaknesses) és a külső veszélyekkel (Threats).

A MIGRINFO-n **belüli erőforrások**, további lehetőségek sokrétűek. Az elemzés során azt kell megvizsgálni, **mi az, ami a projekt előnye, saját újszerű teljesítménye, illetve milyen hiányosságai, korlátai vannak, amelyek a célok elérésében gátolják.**

A **külső környezet** tényezői között is vannak **kedvezőek, amelyek további lehetőségeket tartogatnak a MIGRINFO számára, illetve kedvezőtlenek, amelyek veszélyt jelentenek a projekt fenntartható működésére nézve.**

A MIGRINFO SWOT elemzése a projekt hét szakértőjének egymástól független véleményezése alapján készült (3. táblázat).

3. táblázat A MIGRINFO projekt SWOT-elemzése

Erősségek	Gyengeségek
<p>A korszerű szakmai módszertani standardoknak való megfelelés</p> <p>A létrehozott rendszer komplexitása, nyitottsága</p> <p>Elvileg fenntartható rendszer</p> <p>Továbbfejlesztési potenciál, minőségbiztosítás lehetősége</p> <p>Meglévő kutatási tapasztalatok hasznosítása</p> <p>A metaadatbázisok témakörében jártasság</p> <p>A stakeholderek széles körének bevonása a koncepció és a rendszer kialakításába</p> <p>Jó nemzetközi kapcsolatok (PROMINSTAT)</p> <p>Szoros együttműködés a hazai migrációs szakembergárdával</p> <p>A közadatár és a tartalomipar szakembereivel kialakított jó együttműködés</p> <p>Informatikai jártasság</p> <p>Nem migrációs célú adatforrások széleskörű bevonása</p> <p>ozzájárul az adatszolgáltatás minőségfejlesztéséhez, egységesítéséhez, a párhuzamosságok kiküszöböléséhez</p> <p>Működő honlap, sikeres kommunikáció</p>	<p>A migrációs adatok módszertani, értelmezési problémái</p> <p>Adatminőség esetenként kétes</p> <p>Az adatforrások nem célzott jellege</p> <p>Az adatforrások nagy száma periferikus migrációs információval</p> <p>Az adatgazdák egy része együttműködési készségének hiánya</p> <p>Időhiányból adódó korlátozott feltöltöttség</p> <p>A projektadminisztráció rendkívüli idő- és munkaigénye</p> <p>Anyagi ellenszolgáltatás korlátozott lehetősége a szükségletekhez képest gyenge érdekeltségű környezetben</p> <p>Angol nyelvű verzió hiánya</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<p>Az EU-s együttműködés előrehaladása, ennek hatása a normákra, az államigazgatásra, az adatszolgáltatásra</p> <p>PSI irányelvek maradéktalanul érvényesítése Magyarországon</p> <p>A migráció kérdésének növekvő jelentősége</p> <p>Az Európai szintű migrációs stratégia létrejöttéből fakadó igények</p> <p>Az e-kormányzás kibontakozása, követelményeinek érvényesítése</p> <p>A magyar államigazgatási kultúra fejlődése</p> <p>Az informatikai forradalom új lehetőségei</p> <p>A közadatok rendszerének integrált működtetése</p> <p>Az adatgazdák érdekeltségének növelése az adatátadásban</p> <p>Az információs szabadság elveinek növekvő gyakorlati érvényesítése</p>	<p>Az adatgazdák érdekeltségének hiánya</p> <p>Információk visszatartása, a közérdekű adatszolgáltatás megtagadása</p> <p>Szakmai széthúzás, rivalizálás, presztízsszempontok</p> <p>Az államigazgatási kultúra alacsony színvonala, lassú fejlődése az információigény, a kooperáció, az információs szabadság tekintetében</p> <p>Kormányzati migrációs stratégia hiánya</p> <p>A jogi szabályozás ágazati eltérései, lassú változása</p> <p>A meglévő jogszabályok be nem tartása, szankciók és érdekeltség hiánya</p> <p>A szabályozórendszer bizonytalanságai, inkonzisztenciája</p> <p>Az információs kvázi-piac torzulásai</p> <p>Az informatikai jártasság hiányosságai</p> <p>Az adatgazdák tájékozatlansága</p> <p>A kooperációs készségek általában korlátozottak voltak</p> <p>Az adatátadás személyes érdekekbe ütközhet</p> <p>A fenntarthatósághoz szükséges minimális finanszírozás hiánya</p>

8. Lehetőségek és korlátok: a fejlesztési tanulmány főbb következtetései és javaslatai

A nemzetközi migrációval kapcsolatos államigazgatási tevékenység *feladatai* két nagy csoportba sorolhatók:

1.) **koncepcionális tevékenység**, ilyen:

- a jogi szabályozás megalapozása;
- döntés-előkészítő munka;
- a migrációs politika kiemelt társterületeivel – munkaügy, egészségügy, szociális ellátás – összefüggő elemzés és koordináció.

Mindhárom terület igényli a következőket:

- alapos helyzetismeret, a szükséges változtatások és azok korlátainak feltárása;
- az átfogó helyzetismeretre építve prognózisok készítése, várt hatások, költségek becslése;
- intézkedések hatásának mérése a szükséges korrekciók kidolgozása érdekében.

2.) **operatív tevékenység**: jórészt konkrét, hatósági döntésekben, államigazgatási határozatokban ölt testet, de része pl. az idegenrendészet, a bevándorlási ügyintézés, a munkavállalási engedélyek kiadása is.

A MIGRINFO megfelelő szakmai kommunikációval alkalmas lehet az operatív tevékenység gyakorlati támogatására is.

A javaslatok kidolgozásánál korábbi kutatómunkánk tapasztalataiból, a nemzetközi gyakorlatból és a MIGRINFO létrehozása során felmerült problémákból indultunk ki. A főbb kihívások azonosítása, a következtetések levonása és a javaslattétel során a következő területekre összpontosítottunk:

- **a migrációs adatgyűjtés hiányai, fehér foltjai;**
- **az adatkezeléssel összefüggő jogszabályi környezet ellentmondásai, továbbfejlesztési lehetőségei;**
- **a MIGRINFO felhasználási lehetőségei, fenntarthatósága, működtetésének alternatívái.**

8.1. Adathiány és információigény: fehér foltok a migrációról meglévő ismereteinkben

A migrációs adatbázisok térképének fehér foltjai elsősorban tényleges adat- és információhiányból adódnak. A hazai szakpolitikai igények, a

nemzetközi szakirodalom és a szakértők véleménye alapján a **főbb hiányosságok** a következőkben összegezhetők:

- **A migráció országon belüli területi dinamikáját, lokális hatásait** az önkormányzati rendszer adatgyűjtési, adatkezelési gyakorlatában érvényesülő decentralizáltság miatt szinte egyáltalán **nem lehet követni**. A mai migrációval kapcsolatos információk csak pillanatfelvételek legfeljebb megyei bontásban. Pedig az egyes településeken lényegesen különbözhet a be- és kivándorlás jelentősége, jellege és társadalmi összetétele. Erről csak annyit tudunk biztosan, hogy a főváros és az agglomeráció, esetleg a határ menti térségek azok, ahol kiemelkedő a nemzetközi migráció súlya. Arról már nincsenek adataink, hogy mely társadalmi csoportok, munkaadók vagy éppen, milyen vagyonmozgás játszanak ebben meghatározó szerepet. Általánosabban szólva: a nemzetközi vándorlás **időbeli alakulásáról** csakúgy, mint annak **társadalmi-ökológiai szerkezetéről** rendkívül hézagosak az ismeretek
- Adatok hiányában nehezen értékelhető **a bevándorlás gazdasági jelentősége, szerepe a humán erőforrás és tőke-import szemszögéből**. Holott ez a jelen, de még inkább a jövő kiemelkedő fontosságú gazdaság- és társadalompolitikai kérdése. Korrekt információk nélkül csak sejthető, de nem bizonyítható, hogy a fogadó ország profitál többet a migrációból. Az önfoglalkoztatásra, szolgáltatásra, munkavállalásra, beruházásokra, vállalkozásra vonatkozó adatok töredékesen kerülnek be a migrációs adatgyűjtésekbe. Magasan képzett külföldi munkavállalókról (például gazdasági ágak és foglalkozás szerinti megoszlásukról) nehéz, esetenként lehetetlen információhoz jutni a meglévő migrációs adatforrások használatával. A fejlett országokban általában már nem a munkavállalási, engedélyezési adatokat használják erre, hanem a munkaerő felmérés, az egészség- és társadalombiztosítás adatbázisait. Ezek azonban Magyarországon a gyakorlatban nem hozzáférhetők.
- **Empirikus kutatások, statisztikai elemzések nem vagy csak érintőlegesen foglalkoznak a hazatérőkkel, valamint az ingázó, illetőleg a cirkuláris migrációval**. A bevándorlók tovább- és visszautazásával kapcsolatos stratégiák nem ismertek, holott e kérdésnek kiemelkedő jelentőségük van az munkaerőpiaci részvétel, s az integráció szemszögéből. Kormányzati mérlegelést igényel, hogyan hasznosítható jobban a hazatérő magyarok tudása vagy az, hogy a továbbvándorlók miért hagyják el az országot, és hosszú távú mi akadályozza vagy segíti itteni befektetéseiket? E kérdések megválaszolásához további célzott adatgyűjtés szükséges.
- Keveset tudunk a **migránsok nyelvtudásáról is** (idegen nyelvek illetve a magyar nyelv ismerete). Pedig ez az integrációnak és a

társadalmi, gazdasági hasznosságnak fontos eleme. A kérdéskört csak néhány kutatás érintette, töredékes információkkal rendelkezünk róla.

- Külföldi kutatók nem tudják a MIGRINFO-t használni, ha nincs idegen nyelvű hozzáférés, lista, címszavazás, keresési lehetőség, legalább az idegen nyelven is meglévő adatbázisok tekintetében. Érdemes külön jelezni, **ha egy adatbázis idegen nyelveken is hozzáférhető**. Az információs rendszert – legalább nagy vonalakban – angol nyelven is hozzáférhetővé kell tenni.

A migráció szempontjából informatív adatbázisok köre sokkal szélesebb, mint az, ami e terület államigazgatási gyakorlatában látókörbe kerül. A Magyarországon dolgozó külföldi diplomások vagy szakmunkások arányát, szakmai és térbeli megoszlását, az itt végzett külföldiek hazatérési arányát, a hazai egészségügyi szakdolgozók migrációs potenciálját például az oktatási, foglalkoztatási, egészségbiztosítási illetve szakmai nyilvántartások adatai alapján lehet meghatározni. Ehhez pedig a meglévő oktatási, adózási, foglalkoztatási és biztosítási adatok kiváló lehetőséget teremtenének, ezeket kellene könnyen hozzáférhetővé tenni az érintettek állampolgársága, születési, és lakóhelye alapján.

Éppen a MIGRINFO hívhatja fel arra a figyelmet, hogy a **közsférában** – adminisztratív eljárások illetve kutatások során – **keletkező, növekvő mennyiségű adat** megfelelő koncepció alapján és különösen a szükséges adatkapcsolásokat követően **alkalmas lehet a nemzetközi vándorlás kérdéskörének differenciált jellemzésére, gazdasági, társadalmi következményeinek elemzésére is.**

8.2. Az adatkezelés jogi szabályozásának ellentmondásai, továbbfejlesztési alternatívái

A MIGRINFO megvalósítását nem kismértékben az indokolja, hogy a közérdekű adatok a jogi kötelezettségek ellenére sem hozzáférhetőek. A *(Det)* szerint jogosított közhatalmi szervek sem élnek többnyire a döntés-előkészítést segítő tájékozódás lehetőségével. Bár a *(Det)* különleges jogokat biztosít a döntéshozók számára, az adatokhoz való hozzáférés még számukra is hosszadalmas, nehézkes folyamat. Ráadásul gyakran a megfelelő motiváció is hiányzik, mert a pártpolitikai megfontolások túlsúlyban vannak a szakpolitikaiakhoz képest.

Az elmúlt években, az e-kormányzat előtérbe kerülése, a közigazgatásban tapasztalható szemléletváltásnak köszönhetően nagy mennyiségű közsférában keletkezett adat vált elérhetővé. A migráció szempontjából releváns adatbázisok tekintetében azonban még bőven van tennivaló.

A **főbb problémák** a következők:

- Az **egyedi szintű, személyes adatokat tartalmazó adatbázisok, nyilvántartások nem tartoznak a közérdekű adatok körébe.**

Ezért az adatgazdák gyakran úgy **gondolják**, hogy ezekből nem is kell/szabad információt szolgáltatniuk. Csakhogy a nyilvántartások **metaadatai már közérdekűek**, sőt, személyes jellegüktől megfosztva maga az adatbázis is az. Erről azonban az illetékesek nehezen vesznek tudomást.

- További probléma, hogy az egyes adatvédelmi fogalmak definíciója nem egyértelmű. Az egyik legfontosabb feladat annak tisztázása lenne, miként értelmezendő, hogy egy **adat összefüggésbe hozható az alanyával**. A viszony értelmezhető ugyanis függvénykapcsolatként illetve valószínűségi kapcsolatként. Ha az utóbbi mellett döntünk, akkor meg kell határozni egy valószínűségi küszöböt, ami fölött egy adat már személyesnek számít.
- Gondot jelenthet az **informatikai jártasság hiánya** is – a döntési pozícióban levők egyszerűen nincsenek tisztában az anonimizálás lehetőségével vagy az adatátadás technikai módozataival.
- Gyakori, hogy egy számára meghatározott, adott célú adatgyűjtést a kötelezett szerv elvégez, a meghatározott feladatot teljesíti, de az eredmény **közzétételéről nem gondoskodik**, mert azt az ágazati rendelkezések nem írják elő. Így a potenciális másodlagos felhasználó ha értesül is a gyűjtés tényéről, magához az állományhoz csak nehezen, vagy sehogy sem férhet hozzá.
- Gyakran az adott **szerv önkényesen úgy dönt**, hogy egyes törvény szerint közérdekű adatokat nem tekint annak, és nem teszi őket hozzáférhetővé. Ez nem meglepő, mivel az intézmények többnyire nem érdekeltek az adatszolgáltatásban. Amíg az adatátadással kapcsolatos közvetlen költségek az adatszolgáltató intézményt terhelik, addig az adatok (pl. kutatási célú) felhasználásának (társadalmi) haszna nem az intézménynél keletkezik. Éppen ezért teszi lehetővé a jogi szabályozás, hogy az adatgazdák az adatok átadásának közvetlen költségeit megtéríttessék az adatigénylővel. **A nemzeti adatvagyon közjóság, az adatszolgáltatás nem az.**
- Annak, hogy az intézmények nem szívesen teszik nyilvánossá adatállományukat további oka lehet a félelem attól, hogy fény derül bizonyos minőségi hiányosságokra, a bizalmatlanság a felhasználókkal szemben, az **információs monopóliumhoz való ragaszkodás**, és olykor **a személyes anyagi érdek** is.
- A szabályozás elvileg erős fegyvert ad a közérdekű adatokat igénylők kezébe, a **nem megfelelő ellenőrzés és szankcionálás, esetenként az általános rendelkezéseket fölülíró ágazati szabályozások, mégis gátjai az adatnyilvánosság kibontakozásának**. Szükség volna arra is, hogy az állam a közérdekű adatok (adatvédelmi szempontból nem kifogásolható) szabad másodlagos felhasználását – az elvi elkötelezettség hangsúlyozása mellett – az ellentmondások felszámolásával

lehetővé tegye és a **megfelelő kontroll** biztosításával kényszerítse ki.

A fenti gondokra megoldást jelenthetne, ha az adatokat gyűjtő közintézmények **alapfeladatai kiterjednének a közérdekű adatok szolgáltatására is**, illetve finanszírozásuk, támogatásuk, vagy pályázatokon való részvételük feltétele lenne a Közadatkeresőben való jelenlét. **Közpénzen folyó kutatások esetén szerződésben kellene kötelezni a kutatást végzőket a kutatás során keletkezett adatok (anonimizált) nyilvánossá tételére.**

8.3. A közéleti demokrácia jelentősége

Nagyon fontos, hogy az érintettek – esetünkben az illetékes államigazgatási szervek döntéshozói, adatgazdái, a területtel foglalkozó kutatók, oktatók, gyakorlati szakemberek, újságírók, civil szervezetek – **értékeljék és megértsék** az adminisztratív adatforrások másodlagos, statisztikai, kutatási, döntés-előkészítési célú használatának előnyeit, és lehetőségük szerint **támogassák** az adatokhoz való hozzáférést. Ennek előfeltétele az **állami intézmények demokratikus, átlátható és beszámoltatható** működése valamint az állami szervek iránti **közbizalom**. Fontos, hogy a nyilvántartásokat vezető és kezelő hatóságok, szervezetek tevékenysége nyitott, átlátható legyen és ténylegesen a köz érdekeit szolgálja.

A **MIGRINFO** információs rendszer amellet, hogy komplex, de áttekinthető struktúrájával, könnyű kezelhetőségével rugalmasan illeszkedik a különböző igényekhez, követelményeket is támaszt a felhasználókkal szemben. **Része lehet egy olyan tanulási folyamatnak, ami a mentalitás, a kultúra alakításán át egy nyitottabb társadalom felé vezet.**

8.4. A MIGRINFO működtetésének lehetséges forgatókönyvei

A MIGRINFO jelentős lépés a közérdekű adatok egységes információs rendszerének kialakítása irányába. Komoly segítséget jelenthet elemzésekhez, kutatásokhoz, statisztikai feldolgozásokhoz, hozzájárulhat a migrációt szabályozni kívánó közpolitikai döntések megalapozásához egyben támpontot nyújt az adatgyűjtések megtervezéséhez, racionalizálásához.

Fenntartható működtetése, továbbfejlesztése, a közérdekű adatok egy központi nyilvántartásának kialakítása mellett számos érvet sorakoztattunk fel.

A MIGRINFO további, a közérdeket szolgáló működtetésének **lehetséges forgatókönyvei** a következők:

- Az egyik forgatókönyv szerint az érdekeltek – többek között jelen projekt – nyomására rendszeres **ellenőrzésekre** kerül sor és

szigorú **szankciók** lépnek életbe azon szereplőkkel szemben, akik a migrációra vonatkozó közérdekű adatokat nem teszik hozzáférhetővé ingyenesen. Ehhez az (EIt), és az (Avt) megfelelő módosítását is ki kell dolgozni (pl. közérdekű keresetindítás, rendszeres vezetői ellenőrzés, közfeladatot ellátók fegyelmi felelősségre vonása). Ha e javaslat megvalósul, a fenntarthatóság kérdése arra szűkül, hogy miként kövesse a MIGRINFO az adatbázisokban bekövetkező változásokat. Szerencsés megoldás lenne, ha maga **a kormányzati információs rendszer, a közigazgatás igényelné a MIGRINFO – mint a migrációs politikai döntések megalapozását segítő metaadatbázis – beemelését saját rendszerébe.** Ez a fenntarthatóságot úgy biztosítaná, hogy a Közadatkeresőt működtető rendszerbe bekerülve lenne felelőse, fedezete a további frissítésnek is. Így **a Közadatkeresőhöz kapcsolódó specializált rendszerként működhetne tovább.**

- Ha a fenti forgatókönyv nem valósulna meg, akkor a MIGRINFO **a közzféra adatforrásai közül feltehetően lényegesen kevesebbet tud majd feldolgozni. Ezért kiemelt hangsúlyt kell fektetni arra, hogy piaci alapon mások által létrehozott adatbázisokat emeljen be a rendszerébe.** Ebben az esetben a fenntartás erőforrásigénye nagyobb, mert főleg a nem-közérdekű adatokkal dolgozó adatgazdákat kell meggyőzni arról, hogy milyen hasznokkal jár majd számukra a MIGRINFO-val való együttműködés, adatbázisaiknak a metaadatbázisban való megjelenítése. Ez díjazás ellenében képzelhető el, éppen a fenntarthatóság érdekében, hacsak az előnyök kölcsönössége ezt feleslegessé nem teszi (pl. a MIGRINFO olyan keresési megoldást, szócikkeket, nomenklatúrát, rendszert dolgoz ki, amely nélkülözhetetlen, egyedüli és más adatbázisok számára is példaértékű).

9. Összefoglalás, ajánlások

A MIGRINFO révén olyan, Magyarországon újszerű, többszintű, strukturált, szabadszöveges, illetve tárgyszavas keresésre lehetőséget biztosító **meta-adatbázis** jött lére, mely a teljességre törekedve rögzíti azon, elsősorban a közszférában keletkező adatbázisok jellemzőit és részletes leírását, melyek **a migrációval foglalkozó döntéshozók, kutatók, oktatók, gyakorlati szakemberek, újságírók, civil szervezetek és maguk a migránsok számára hasznosítható információkat tartalmaznak.** A metaadatbázis tartalmazza:

- **az adatállományokkal kapcsolatos általános információkat,** mint az adatgyűjtésért felelős intézmény, a vizsgált népesség (események, intézmények stb.), az adatgyűjtés, a mintavétel módja, az adatok hozzáférhetősége;
- a **változókat** és azok lehetséges értékeinek részletes leírását.

A MIGRINFO elsődleges feladata a migrációval összefüggő **közpolitikai gyakorlat támogatása.**

A fejlesztési tanulmány részletesen kitért az információs rendszer létrehozásával és működtetésével kapcsolatos problémákra, nehézségekre, diszfunkciókra és felmérte a továbblépés lehetséges alternatíváit.

Főbb ajánlásaink a projekt megvalósítási tapasztalatainak figyelembevételével **három vetületben fogalmazhatók meg:**

- egy kormányzati migrációs stratégia információs szükségletei;
- az információs szabadság érvényesítésének jogalkotási és gyakorlati szükségletei;
- a MIGRINFO fenntartható hasznosítása.

Ezeket vesszük sorra.

Kormányzati migrációs stratégia információs szükséglete

Megítélésünk szerint az Európai Unió stratégiai prioritásai, a hazai népesedési helyzet várható hosszútávú alakulása és ennek gazdasági, társadalmi következményei megkerülhetetlenné teszik a magyar kormány számára is egy **előítélet-mentes, bizonyítékokon alapuló, az előnyöket és hátrányokat reálisan és differenciáltan mérlegelő nemzetközi migrációs és a bevándorlók integrációjára irányuló stratégia** kialakítását. Ehhez célirányosan át kell tekinteni a meglévő információs bázis nyújtotta lehetőségeket, és meghatározni a stratégiai kérdések megválaszolásához szükséges információk körét. A fejlesztési tanulmány részletesen kitért a hiányosságokra. A migráció vizsgálatának módszertani nehézségei, a kirívó információs hézagok, a jelenlegi esetlegesség és töredezettség egy koncepciózus, hosszú távú

adatgyűjtési, kutatási stratégia kialakítását indokolják a célhoz illeszkedő intézményes keretekkel, koordinációval és forrásokkal.

Az információs szabadság érvényesítésének jogalkotási és gyakorlati szükségletei

A tanulmány áttekintette és elemezte az **információs szabadság** elveinek érvényesülését, jogintézményeit a közadatok kezelése szemszögéből. Rámutattunk a joghézagokra, és felhívtuk a figyelmet azokra az államigazgatási reflexekre, ellenérdekeltségekre, amelyek gátolják a meglévő információs szabadságjogok érvényesülését; jeleztük a szankcionálás lehetőségeit. Az **információs szabadság és a közadatok másodlagos felhasználása irányelveinek** érvényesülése Magyarországon azonban nem csupán jogi kérdés, hanem feltételezi a **magyar államigazgatási kultúra** átalakulását is. Ebbe az irányba hat az informatikai fejlődés is. De hogy a „szemléletváltozás” több legyen jámbor óhajnál, ahhoz **államigazgatási szervezetfejlesztésre, forrásallokációra, képzési rendszerre és célzott kommunikációra** is szükség van. Megítélésünk szerint ennek lényeges eleme a Közadatkereső továbbfejlesztése, és valóban integrált rendszerként történő működtetése.

A MIGRINFO fenntartható hasznosítása

A MIGRINFO létrehozása a **fenntartható működtetéssel nyeri el igazi értelmét**, hiszen hosszú távú valós szükségleteket elégít ki. A fenntarthatóság alternatíváit külön fejezetben tekintettük át, ennek során a **rendszeres működtetést, az integrálást** tartottuk a közérdekkel leginkább összhangban lévő lehetőségnek. Ez **középtávon reális** megoldás. A folyamatos működtetés a jelenlegi projekt lezárulása után viszonylag **szerény forrásigényű pótlólagos ráfordítást tesz szükségessé**. Ennek hiányában a létrehozott adattérkép nyújtotta lehetőségek elenyésznek. Az üzemeltetés első szakasza az adatbázisok további gyűjtését, kisebb fejlesztéseket (pl. idegen nyelv) és célzott kommunikációt, a felhasználás tapasztalatainak monitorozását és értékelését foglalhatja magában **egy új projekt** formájában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A gazdasági szervezetek regiszterének általános ismertetése*, KSH Regiszter osztály (2007).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2003/98/EK irányelve (2003. november 17.) a közszféra információinak további felhasználásáról*
http://www.epsiplatform.eu/content/download/3240/34992/file/Hungarian_guichett%20-%202032003L0098%20-%20HU.pdf
- Az újrahasznosítható állami adatok piaca Magyarországon* (<http://itcb-consulting.hu/2009/12/08/magyar-psi-piac-2009>)
- Bevándorlók Magyarországon*, Az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet és az ICCR Budapest Alapítvány által végzett kutatás zárótanulmányai, Budapest, 2009. december
- Címregiszter, Magyarországi címek statisztikai regisztere, Rövid ismertető*, KSH Informatikai főosztály (2005)
- Csatári Ferenc - Juhász Judit**, *A PROMINSTAT migrációs metaadatbázis*, Statisztikai Szemle, 87. évfolyam 7-8. szám 2009. július-augusztus
- Cseres-Gergely Zsombor - Csorba Gergely**, *Műkincs vagy működő tőke? Gondolatok a kutatási célú adatok hozzáférhetőségéről*, Műhelytanulmányok, MTA, Közgazdaságtudományi Intézet, 2006.
- Duke-Williams, Oliver - Blake, Marcus** *Database fusion for the comparative study of migration data*, http://www.geocomputation.org/1999/068/gc_068.htm
- Gárdos Éva - Juhász Judit - Sárosi Annamária - Hárs Ágnes**, *A nemzetközi vándorlás fogalmi rendszere, statisztikai módszertana, a statisztikai megfigyelés problémái*. KSH, Budapest, 2004.
- Hárs Ágnes**, *A külföldi munkavállalók statisztikai számbavételének kérdéseiről*, Demográfia 46., 2003., 4.sz.
- Hárs Ágnes**, *Nemzetközi migráció a számok és a statisztika tükrében*, Statisztikai Szemle 87. évfolyam 7-8. szám 2009. július-augusztus
- Hozzáférés a közszféra adataihoz*, készítette a Nemzeti Hírközlési Tanács megbízásából az Eötvös Károly Intézet 2006
- Jóri András - Szabó Máté Dániel**, *Az információs szabadság elektronikus kézikönyve*
(<http://www.tankonyvtar.hu/tarsadalomtudomany/informacioszabadsag-080904-208>);
- Juhász Judit - Csikvári Judit - Szaitz Mariann - Makara Péter**, *Migráció és feketemunka Európában - Migration and irregular work in Europe*

(MIGIWE) – Zárótanulmány. – OFA, 2006. – 150 p.
<http://www.pantarhei.org.hu/res/Migiwe.pdf>

Juhász Judit, *Hungary: Transit Country Between East and West*. Migration Information Source, 2003.
www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=181

Juhász Judit, *Lehetőségek, korlátok és eredmények az illegális migráció mérésében*. Francia Nyelvű Demográfusok Nemzetközi Szövetségének (AIDELF) konferenciája – előadás. Budapest, 2004.

Juhász Judit, *Migráció és feketemunka Európában*. 2006., Munkaügyi Szemle 50 (12), 28–32.

Juhász Judit, *A nemzetközi vándorlás fogalmai és mérése*. In: A munkaerő migrációja és az Európai Unió. ISM, Budapest, 1999, 11–20 o.

Közigazgatási informatikai rendszerek együttműködéséhez szükséges adatmodellek és adatkommunikációs sémák specifikációja és az ehhez szükséges módszertan, IDOM 2000 Konzulens Rt. Budapest, 2004. október

Majtényi László – **Miklósi** Zoltán – **Szabó** Máté Dániel – **Szoboszlai** Judit – **Zétényi** András, *A nemzeti adatvagyonra vonatkozó szabályozás szintjei*, Eötvös Károly Intézet 2006

Poulain, Michel – **Perrin**, Nicolas – **Singleton**, Ann (eds) (2006), *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, 744 p.

Promoting Comparative Quantitative Research in the Field of Migration and Integration in Europe (PROMINSTAT), ICMPD (coordinator)
<http://www.prominstat.eu>

Sárosi Annamária – **Tóth** Pál Péter, *Mérési lehetőségek a nemzetközi vándorlásstatisztikában* – Statisztikai Szemle 87. évfolyam 7-8. szám 2009. július-augusztus

Singleton, Ann (2005), *From documentation of the problems towards finding solutions*, a paper presented at the 28th CEIES Seminar, Migration statistics: Social and economic impacts with respect to the labour market, Riga, 9th-10th of June 2005, 4p.

Statistics Finland (2004), *Use of Register and Administrative Data Sources for Statistical Purposes, Best Practices of Statistics Finland*. Handbook 45. Statistics Finland, Helsinki, Finland.

Szoboszlai Judit – **Majtényi** László – **Ambrus-Lakatos** Loránd – **Jóri** András – **Cserhádi** Gábor, **Szabó** Máté, *A közsféra adatai hasznosíthatóságához szükséges jogszabályi feladatok*; Eötvös Károly Intézet, 2007

Thierry, Xavier – **Herm**, Anne – **Kupiszewska**, Dorota – **Nowok**, Beata – **Poulain**, Michel (2005), *How the UN recommendations and the*

forthcoming EU regulation on international migration statistics are fulfilled in the 25 EU countries?, paper presented at the XXV International Population Conference-UIESP, in Tours, 18th-23th July 2005, 24 p.

HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK

- 18/2005. (XII.27.) IHM rendelet a közzétételi listákon szereplő adatok közzétételéhez szükséges közzétételi mintákról
1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról (*Avt*)
1993. évi LV törvény, a magyar állampolgárságról
1993. évi XLVI. törvény a statisztikáról (*St.*)
1997. évi LXVI. Törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról (*Bit*)
2005. évi XC. törvény az elektronikus információszabadságról (*EIt*)
2007. évi CI. törvény a döntéselőkészítéshez szükséges adatok hozzáférhetőségének biztosításáról (*Det*)
- 305/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról (*EIr*)
- 335/2007. (XII. 13.) Korm. Rendelete a döntéselőkészítéshez szükséges adatok hozzáférhetőségének biztosításáról szóló 2007. évi CI. törvény végrehajtásáról
49. ÉVI XX. TV. A Magyar Köztársaság Alkotmánya
- A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. tv.
- Álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, a nyilvántartásból való törlésről, valamint az álláskeresési megállapodásról 18/2005. (X. 18.) FMM rendelet
- Az Európai Parlament és a Tanács 2003/98/EK irányelve a közzététel információinak további felhasználásáról (*PSI*)
- Az Európai Parlament és a Tanács 862/2007/EK rendelete a migrációra és a nemzetközi védelemre vonatkozó nemzetközi statisztikákról (*EKMSt*)

FÜGGELÉK

háttér tanulmányok

I. Migrációval kapcsolatos adatok az Országos egészségbiztosítási Pénztár adatbázisaiban (Lengyel Balázs)

II. Migráció szempontjából releváns adatbázisok az oktatás és a képzés területén (Juhász Ágnes)

III. Az illegális migrációval kapcsolatos, a magyar határrendészeti szervek által használt adatbázisok és információs rendszerek (Futó Péter)

IV. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat adatbázisai és az ezekre épülő statisztikák (Jósvai Zoltán)

